

4089

84(2=632.1/5
S 76

Sovet ojrotta

QZYMI

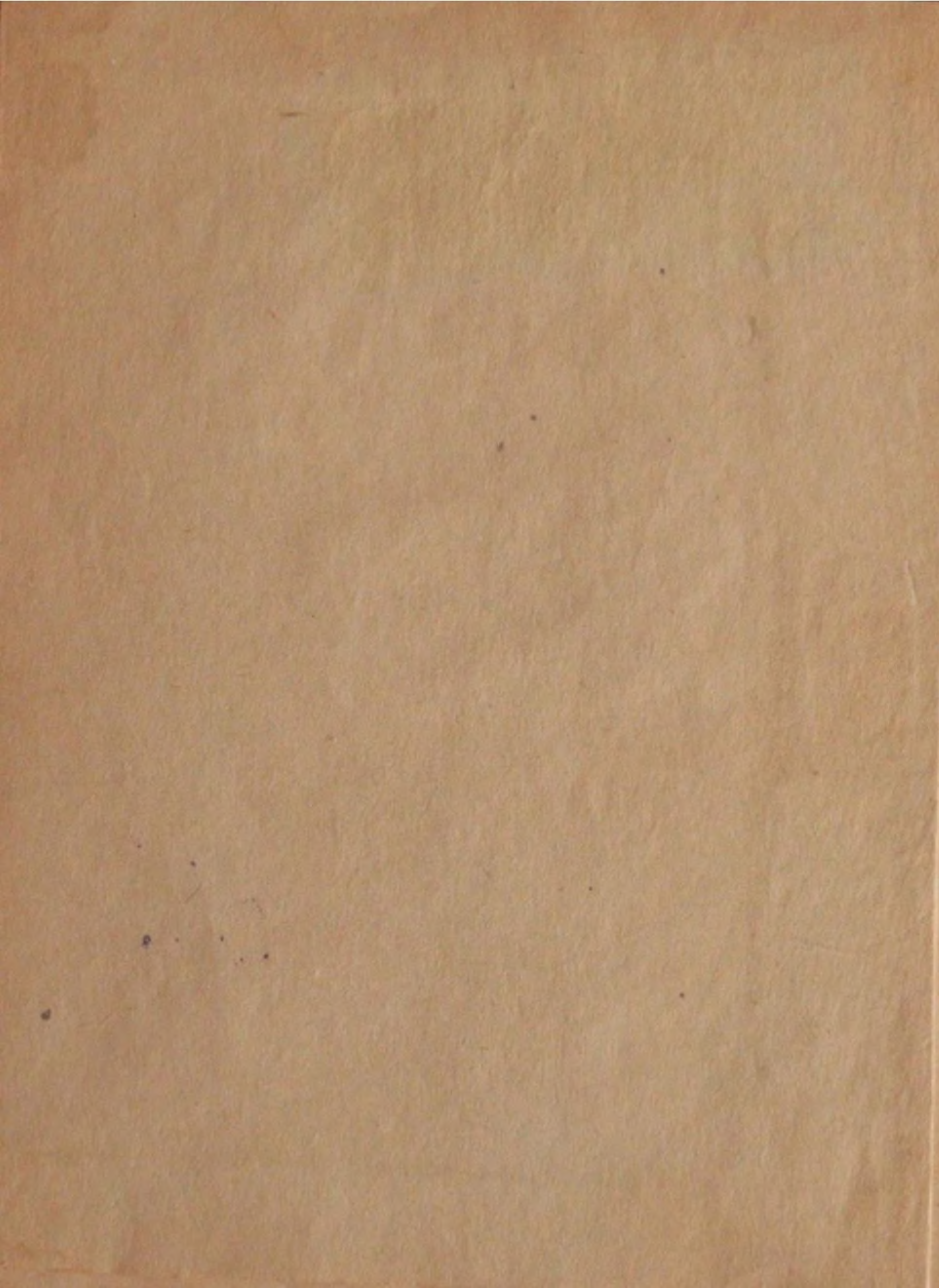
KM PA

КОНТРОЛЬНЫЙ ЛИСТОК
СРОКОВ ВОЗВРАТА

КНИГА ДОЛЖНА БЫТЬ
ВОЗВРАЩЕНА НЕ ПОЗЖЕ
УКАЗАННОГО ЗДЕСЬ СРОКА

Колпч. пред. выдач _____

Сух. гин. № 7. 10886 — 10.500 800.

SOVET OJROTŲN ΘZYMI

T. Kudacin. M. Şanmakov. V. Momozokov.
Ivan Edokov. Ja. Saminov. I. Tantjev. I. Popoşev.
P. Kucşjak. C. Cynizekov. P. Cagat-Stroev.
R. Syrylova.

~~C. 40891
1923-5p.
XI~~

84(2=632.1/5)13
576

0

408575 ✓

Горно-Алтайская
область
ИЗДАНИЕ

KIRE SƏSTİN ORDЫNA.

Oktjabr revoljutsiyanın aldında, Ojrot alvatynın aktu kol kucile çatkandar, orus kaanın vijlerine, koçojmdarına, avьstarına—bir çapınan, vojlogynın çajzandarına, vajlarına, kamdarına, çarlıktarına—ekinci çapınan, kьnadьp çidirip, şьralar çurttar çadatan volda. Mьndьj çutra — çimekçileri, kolкустылерге kul'tura vudyгyp verer der, temej çerge sakьta volda. Orustың kapitalistар, Altaj çerge ekelip verip turgan „kul'turazь“—missioner—avьstardын meke kudaj çañ la koçojmdardын kавак arакьu, топоş—çimegi volda. Altaj vajlardын deze, kьjьndu tal сьвьгьla, kam la virkannын meke çañ volda.

Oktjabr revoljutsiyanın aldında, Ojrot tilile birde çañs xudo-zestvennьj vicik, piesa—ojьn, çok volgon. Çe vicik vicir, vojьnын төгөөl tilile vicik çazaar, Ojrot ulustаң birde pisatel' kizi çok volgon. Nenin ucun deze, orus kapitalisterdin le altaj vajlardын kul'tura kerekten birde neme vьtrej, çok volgonьn, viske çart көгьзyp turu. Çe, bu çutra—çimekçiler, onды kul'turnьj kerekter vudyгerden, olor kul'turanын төзөлгөzin—ulustь oncozьn vicikke yuredip alарьna sraңaj kiceeves volda. Ojrot ulustын vicik bileri çykle, 4-5 protsentke çedip turdь.

Orus çerinin, işmekçi klass alvatь, 1917 çьlda, Oktjabr ajda, proletar revoljutsija edip salala, kaandyла kapitalist vaşkaruzьn ordыnan cacala, Sovet vaşkaru turguzьp alala, vastra natsional alvatьlardын kolкуcile çatkandarьna, çajьm çyгym-çadьş verdi.

Kанса сакка kьnadьp, көр şьra көргөн Ojrot çerinin kolкустыleri, Sovet vaşkurulu volьp aldь. Orus proletarlardын volьzьla, kommunist partijaga vaştadьp, vojьnын çeri-çurtьnda, sotsialist iş işter tura verdi.

Nele mal-aş çөөзөzi өңзyp, көdrylyp kelip, alvatynın çadar—

çadъзь çarapъr vraatkaпъla kozo, Ojrot kolkycyileri, proletar kul'turapъd volъzъla, voъpъd sotsialist kul'turazъn tözöp, işteп tura verdiler.

Çe, eп vaştapкъ çыldarda, kul'tura kerigin vaşkarъp, vaza kul'tura ötkyгyp turgan ucpeзdenielerdin kezigine natsionalister kirip alala, ojrottъd proletar kul'turazъn vaştapкъ, özyр, cъгъp turgan korvoloryп көмө vazъp, çok ederine albadapъr turatan volгон.

Kal çyrekty, Sovet vaşkarudъd öştyleri—natsionalister—B. Tozъjakov, Miron Mundus-Edokov, G. Tokmaşov, P. Tъdъk, onоd do eskөлeri. Ojrottъd kolkycyileri, orъs proletarijadъla kol tuduzъp, birge çapъ çyгym vaştap, iştej vergenin көгyp, oo kyjynyp, voloryпd vaşçылагъna. L. Edokov la I. Zjavlitskijga vaşтаdъp, Ojrot kol kycylerin-le, orus proletarijadъn caгъşтыгъp, olordъd ortoзъna ozogъ aajъnca, өc salaryna kiceenip turдыlar. Olor bu voъpъd karşu keregine, cъгаръp turgan çapъ vicikterdi tuzalandъlar. Olor ol vicikterde, çyzyp vazъn natsionalist stixter, kozoңdor, kuucъndar vazъp, cъгаръp turдыlar.

Өzөk-kovъlardan çoktulardъd la vatraktardъd vicip algan kozoңdorъn, stixterin, kuucъndaryп керке vazъp, cъгарzъn деп işip turarda, olор onъ керке vazъp, çurтка tarkatpas volгон. Çapъ çajъm çyгymge, Sovet vaşkaruga, kommunist partijaga ucurlap vicigen kozoңdorъ, stixteri olordъd kyyn sanaazъna çaravaј turды, olор onдыј vicikterdi tujuktap, көмө vazъp, cъгарvas volgondor. Kommunist partijaga vaşтаdъp ojrot kol kycyleri, тындыј çutra öştylerdi sezip vilele, ilezine cъгаръp альp, olordъd kor etken kerekteri ucun viruular, suraltazъn verip, toskъгъp salды.

Bu vaştap cъгаръp turgan „Sovet Ojrottъd özumi“ деп ojrot pisatel'derdin le vaştap pisatel'der volorgo çyгgen çiiт öskyгymderdin svornigi, Ojrot oblastъd çurttary icinde kanca var stixterdi le kozoңdorды, bu svornikke oncoзъ salъngan деп, ajdarga volvos. Bu svornikke vazылганъ, toolu ulustъd vicigeni volъp çat.

Svornikke kirgen stixterdi, kozoңdorды, çurt ulustъd ortoзъnap çuup, onъ literaturnыј çapъnap çazar turar işti, Ojrot pisatel'i volгон P. Kucъjak ötkyрdi. Bu svornikte çapъ özyр turgan, pisatel' volorgo çyгgen kolhozъ çiiт öskyгymderden: Kudacin Гokna, Şaңmakov, Ivan Edokov, I. Popoşev, Momozokov, Caminov, Tantъev, onоdо eskөлeri volъp çat. Şak bu çiiт öskyгymderdin vicigen stixterdi, kozoңdorды çilbirker көгyp, açaargadyј керек volъp çat. Munday ulustar bistin Ojrot literaturada көp volzъn деп, bister oncovъs kiceep turarga керек.

Bu vazылган stixterle kozoңdor, pisatel'skij texnika çapъnap

çetkildy çakşь vicilgen dep, oncozьna ajdarga volvos. Stixterde texnika çanьnan çedikpesteri emdi de көp, texnika la til çanьnan, vistin Ojrotьn çaan çaş pisatel'der, ozogь altaj cөrcөktөrdөң yuғener kerek. Sөstin eptyuzine, cecenine, tildin vajьna cөrcөkter volьp çat.

Bu cьgarьp turgan stixterdin le kozoңdordьn vaştapкь svornigi, Ojrot oblasta өtkөң grazdanskij çuudь, Sovet Ojrotьn sotsialist çazal izinin özymyn көrgyзyp çat, bu stixter le kozoңdor agitatsija çanьnan, çala aza көпьp turganь var. Bu çanьnan көrzө, olor vygyngi kynderine çala emeş sondop, өtkөң kynderdegi işti le çenyuыly tartьştь көrgyзyp çat. Çe, ondyjda volzo, bu stixter le kozoңdor, vistin Ojrot oblastagь kolkyctylerdin kommunist partijaga vaşтадыр өtkөң çolьn, xudozestvenьj tilile cokьm көrgyзyp çat.

Mьndьj svornikti, vister vaştapla cьgarьp turganьvьs bu volьp çat. Onьn ucun ondo kazь-kьzь çanьnan çedikpesteri, magat çok var volog. Ojrot oblastьn pisatel'derine le çanь pisatel' volorgo çyrgen çilt öskyrymderine, vaza bu svornik kьcьgьp turar ulustarga, izdatel'sto izenip turu, — bu svorniktin cьkanьla, olor çanьdan, çanь stixter, kozoңdor vicip, çurt ulustьn ortoзьnan onь çuup, pisatel' volgodьj ulustь yzeri çanьdan kozьp, onco çuup, vicip turgan stixterdi, kozoңdordь, kuucьndardь, cөrcөkterdi, vistin izdatel'stvogo ijip turup, mьnan aғь mьndьj ok svornikter cьgarьp turarьna viske volьzar dep turuvьs.

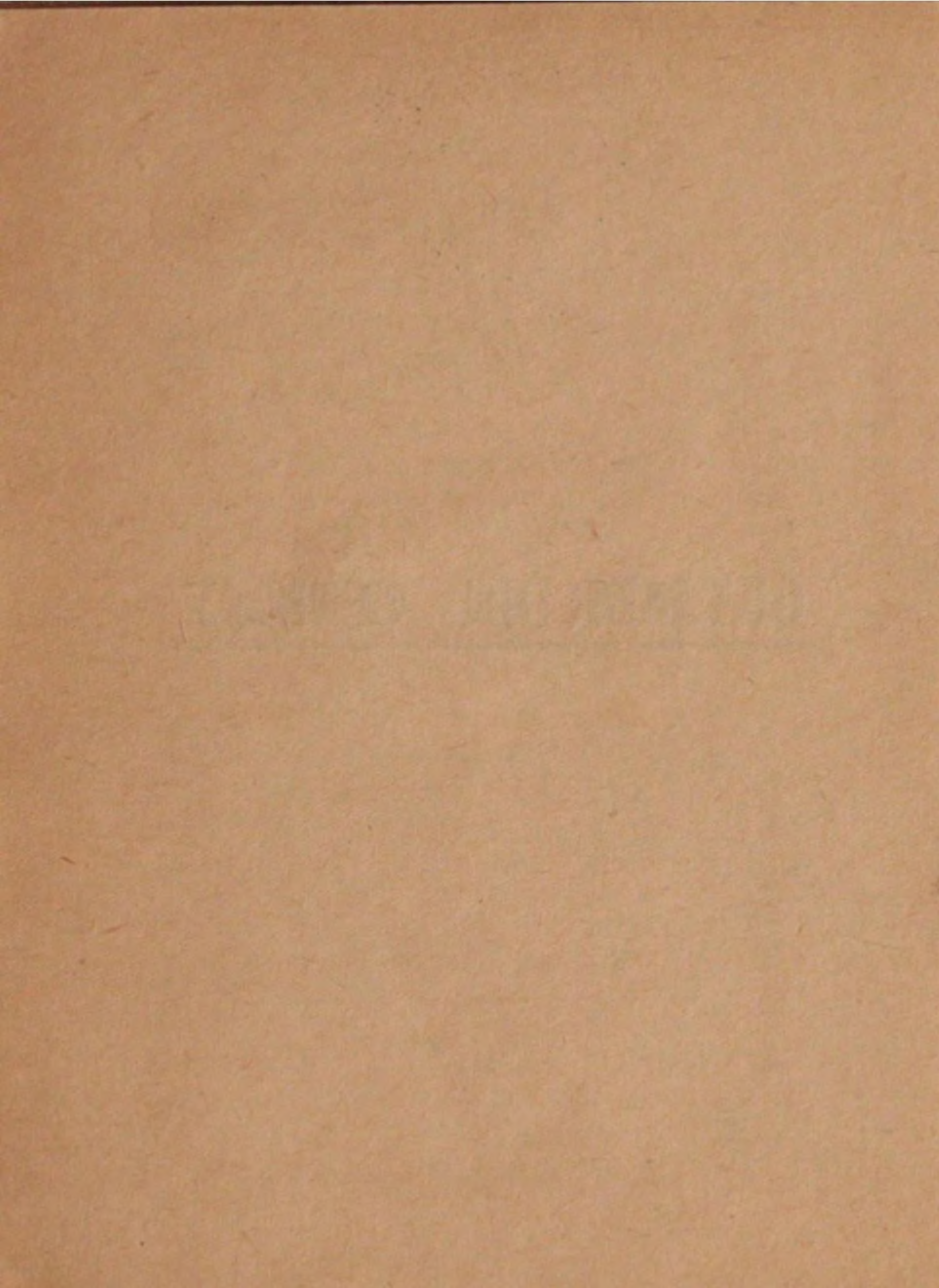
Çanь vicigen stixterde, kozoңdordo, kuucьndarda, çanь syumcily argalu kolhozьn çyrym-çadьzьn, çanь adtu-cuulu (geroj) volgon kizilerdi ucurlap, vicip turar kerek, төгөөl volgon Sovet çurtьvьstь vөkө, kucty edip alarьna, tьnьn kьskanvaj, vastra vojьn sotsialist işke verinip turgan kizilerdi vicip, alvatьga көrgyзerge kerek. Sovet sotsialist ojrotьn, kanca çyzyn vaşka iş iştep, vydyrup turgan izin, aьp turgan çenylerin, onьn adtu-culu ulustarьn stixterge, kozoңdorgo, kuucьndarga vicip, SSR Sojuz icinde alvatьlarga bildirter kerek.

Kommunist partijaga vaşтадыр, vistin çutpa өştyleisle, — natsionalister le, vaza şovinisterile kyun kajral çokton tartьzьp, oncovьs birge turup vyduyzinde sotsialist, kebedelinde natsional kul'tura vydyrerine ickerilejlder!

K. Filatov.

Горно-Алтайская
область
БИБЛИОТ

OKTJABR'DIN ÇENİZYY

P. Kyslyak.

ОКТАВР'ДИН ÇENİZУУ.

Başkaru burzujlarda boldь,
Baştarь olordьң teenip turdь.
Başkьdaң ala belen vol'şevikter,
Başkaruudь olordoң alarga meңdedi.

„Bygyn көдырылып сьгarga,
Arajla erte volor turь.
Soңzuunga çetire sakьdarga,
Soңdoj vereri çart turь“.

„Ortozьnda la көдырылып сьgar“ деп,
Ulu Lenin ajdьp turdь.
Onco proletariattь veleter,
Ol өjdi sakьdьp turdь.

Ol өji çuuktap kleederde,
Oturvaj vol'şevikter veletendi.
Kapitalis-burzujdь cacarga,
Kalaptu volşevikter көndykti.

Ot kalaptu volşevikter,
Revoljutsijanь kolgo aldь.
Oпьң ijde, kыcун көгур,
Onco telekej kajnar ськть.

Oktjavrdьң ulu vaşcьzь,
Ojgor-Baatьr,—деp ajdьştь.

Опыц сьп адъ волзо:
 От каларту Ленин дешти!
 Октявр' Revoljutsija vytkenine,
 Ozodo кьпналгандар сыгьндилер.
 Ozodo çыргалду çыргендер,
 Bol'şevikter-le udra tartьştьлар.
 Каан калдыгь, капиталистарла,
 Каларту бол'şevikter çеңизе верди.
 Канду çууга киргенде,
 Кажран војлогьна асьпвај тургладь.
 Тунде волзо уккузь çоктоң,
 Тумен-актар-ла tartьза верди;
 Туште деже, амьгь çоктоң,
 Тунетреј актарды саса верди.
 Актарла tartьзър сыгарга,
 Актар çакşьзь çал çастандь...
 Бандитарды çуулар узерге,
 İşmekci uulдарь көр кородь...

(1922 çьл).

Andada çок бол'şevikter,
 Актарды çуулар, узур ськть.
 Акту кусуле çаткандарга,
 Амьрлу, çајьм çадьп верди.
 Бандитарды баскан сооңдо,
 Бол'şevikter сьдым турды:
 „Başкару Sovetti тыңдар,
 Балыраган çуртть сьјрадар“ дешти.
 Көстөгөн ішти вудырерге,
 Көдре proletarijat туруп ськть.
 Оодьлган çуртть сьјрадарга,
 İşmekci-krestijan өмөлөзө верди.

Maska-tөөzi ыңкылар,
Машиналар ыазала берди.
Фабрика, заводтор суваыпаң,
Бараан тыдуни сөйүлүп ськть.

Кату ыларды кереке албай,
Бол'шевиктер ваытар ыңдер ськть.
Асаналу ыларды кереке албай,
Изделү бол'шевиктер акалар ськть.

Апса-тыпса волводь,
Алвать ыртъ ыарана берди.
Азыда волгон кеверинең,
Айдаръ ыок кувульр калды.

(1932 ыыл).

Фабрика катай, фабрик волды,
Башкыдаазь воо тыңдешыес волды.
Заводко коштој, заводтор бутти,
Соңдогон ыолып кьскартыр алды.

Сталинградта, Днепрде,
Кузнетский-де оноңдо өскө-дө!
Кара темир кайнар туру,
Кара тыдуни сөйүлүп туру.

Акту кысые ыаткан крестжандар,
Артел-өмөлык ыуртка бирикти.
Асар-торо вай-кулактар,
Айдаръ ыок ыңдедип тышти.

Онды ыолго ваытанганыбыз,
Октябрь революция ыытуузъ;
Оноң вејин өј өткөни,
Он-безинци ыыль вугун бутти.

Oktjabrdıñ onbeş çylyn,
Onсовьs tekşi utkuuldar!
„Onco çerge meңkylyk vol!“ —der,
Onсовьs çaңьs ajdaldar!

Ojrot-Tura 1932 çyl.

Ivan Edokov.

SOVETTI KOLGO ALGANЬ.

Oktjabrdıñ kьзы maanьзь,
Oroon sovette çajьla verdi;
Onoң kaskan burzujlar,
Ajlandьra onь kurcar keldi.
 Kalçak, Vrangel, Denikinder,
 Krasnov, Bakic, Judenicter.
 Tөrt taladaң kurcar keldi,
 Tyumen ceryzi kajnar cьkть.
Өskө talanьң burzujlarь,
Olorgo volьзын тыңьтть.
Kaandь ojto turguzьp alarga,
Kajralьn olorgo çetirdi.
 Oroon sovettiң ici deze,
 Oodььp kalgan nemedij boldь.
 Xozjajstvozyn alar volzo,
 Kazььp kalgan çerdij boldь,
Kol kустylerdiң vaşcььna,
Kommunist partijaga vaşadьp:
Kьзы çalвьştьң ortoььnda,
Kьзы cery төzөle verdi.
 Kьзы ceryge vaşcьlar edip,
 Partija slenderin ijip turдь.
 Bolottьj katu çyrektylerdi,
 Voььnaң cьgarьp verip turдь.

Stalin, Frunze, Voroşilov,
Budennj ononđo  skezi,
Burzujlarga udurlazarga,
Kъzy cerydi vařtaj verdi.

Partijanъ kъsъruuzyla,
Proletar uuldarъ ceryge keldi.
Kъzy manъnъ alъnda turup,
Kanъgъr  řtylerge udurlaza verdi.

řuulu řyldar  dур vardъ,
řaan sogvular řыlja verdi.
řurt hozjajstvo  sk l ndi,
řaranъr  g   zur sьktъ.

Kalcakъnъ ceryzile soguřkan řalандarda,
Kanca muң sovhoz, kolhoztor t z ldi.
Kambajn, traktor, iřke kirdi,
Kul'tura elber tьnъj verdi.

Vrangel, ceryzile řuulařkan řerde,
Dneprostroj zavodtor t z ldi.
Vojъnъnъ kyci řaan volъr,
Bastra telekejde vildirdi.

Denikin viřler řerlengen řerge,
řaan fabrik zavodtor tudulđъ.
řurt hozjajstvонъ tьnъdar,
řazaldu mařinalar řazadъ.

Oroon sovettinъ kyci deze,
Onveř kattar tьnъr kaldъ.
Oodъlъr vizylvas vojъnъnъ kycin,
Onco talalarga k rgysti.

Kъzy cerydinъ yuredy kyci,
Kanca katar tьnъr keldi.
Kacanda řeңdirves kucty boldъ,
Kapitalistardaң ijdely boldъ.

BANDITARGA KARU.

Bajlar kulь vandittar,
Bisti cener көрөгө çat,
Bir sanaalu војвьсть,
„Bazarьm“ деп kekenet.

Bandittarga vastьrar,
Bala viste çok emej,
Bazьn tozьp toktodor,
Bol'şeviktar tьң emej.

Kapitalga çendirer,
Komoj kizi çok emej,
Kol tartьvay tutkadьj,
Kolhozсылар көр emej!

Terek vazьn tize adar,
Temir ogьvьs var emej,
Tojvos vajlarla tartьzar,
Tuңej cery көр emej.

Kapitalistьң vazьn сыj adar,
Korgolçьn ogьvьs var emej!
Kapitalistaң bisti koogьr,
Kьzьl ceryvis tьң emej!

1929 ç.

Ivan Edokov.

TOŞTU ÇOL.

Revoljutsjanьң kьzьl çalьvьzь,
Bastra ogoondo çalьvьrар сыкть.
Өсүгүр ogoondo çalьvьrар сыкть,
Өştyler тьпн альр касть.

Tumanga askan kastardьj,
Tuşka-vaşka toskьlar turdьlar.
Tokьnar turatan çerin taraј,
Тоозьндарь kajnar çurdiler.
Kezikteri kьnniң сьгьзьп көstөdi.
Kezikteri vadьзь çaar vardь,
Kezikteri talajga kalьдь,
Kezikteri kaja taşka ськть.
Askьп vosкьп vanditardьң kezegi.
Altajga kelip, ujalaj verdiler.
Altajдьң agaş tazьна vektenip,
Alvatьзьп топор турдьлар.
Karganadьj kajran maldьң,
Kujrugь çok vөөгузи voldьлар.
Kol kьcile çatkandar çurtьна,
Kalartu çetkerdij çurdiler.
Kajgarodovтьң kandu yldyzi,
Kancalardьң kаьп төkti.
Kольнда temir сумду камсь,
Kalьктьң çardьнаң туşреј çurdi.
Sokurakov Kartannьң көzi,
Sokurlanьp kandalа verdi;
Sovetke kьunzer turgandardьң,
Sogьp kаьп ice verdi,
Oktjabrdьң kujdyrgen odь,
Өştylerdiң kijninenç istedi.
Kьзы maаньзь кейде çalвьгар,
Kьзы partizandar kьjтьгар ськть.
Aktardaң altajдь arular,
Anda mьнда kьstaj verdiler.
Cujдьң çольп өгө syrgylep,
Cike tamandь aзьгьp ijdiler.
Partizandarga syrdirgen aktar,

Ojmongo varьp vektenip alдылар.
Baratan çoldordьң vařtarьp,
Bastrazьp olor tozьp ijdiler.
Çaңьs ødyp varatan çol,
Çaань korkьř tajga voldь.
Çartьp көгyp turar volzo,
Kacanda kajьvas karlu turdь,
Baatьp çyrekty komandir Dolgix,
Partizandarьna çakьp turdь.
— Çalamан tajgazьp азарга,
Çepseniger, nekørløg,—dedi.
Онь ukan partizandar,
Онcolorь турьp ськтылар.
Attarьp onco eertegiler,
Aзык tylygyn çazadyлар.
Тоңьp kalgan tořть vuzьp,
Dolgix, alдынаң vařtaj verdi.
Kulařka çuuk karga udura,
Kьjмьragan partizandar көnyge verdi.
Çalamан vazьпньң çaан карь,
Çoldьң vazьп vuudaktar turdь;
Çaантаjьp kajьvas møңky tořtorь,
Møңyn сылар мьзыldazьp turdь.
Альп kolьп altar volvoj,
Attarь çolgo arьp turdь.
Asu koron sooko сьдавај,
Amadar ickeri varгылар çattь.
Tyn kirgende ujku çok,
Tyrgeп katu çorьk voldь;
Tuř kelgende amьgь çok,
Tьřtanarь çok çorьk voldь.
Ařtaң çolgo ařapta turza,
Albadanьp partizandar ickerlediler.

408575
Аръган атъ çолго таştар,
Акту воjлогъ çоju вастылар.
Өдур келген çерин көргылер,
Кажкаşkылар турдулар.
Опоң агъ вагар çолън,
Онcolorь шууштылер.
Ааjьна сьгьр келер волзо,
Алдыңдагъ çол кату вольтыгъ.
Тоозьна сьгьр келер волзо,
Тогьска четкен ciистер еmdir.
Онъ укан партизандар,
Онcolorь кажказа бердилер,
„Өдур волвос çол турвај“—деp,
Ермектеzip тургулај бердилер.
Ваатыр çыректы командир Долгix,
Вузьлвас кату приказ verdi:
— Çаламан вазьн ашпаганса,
Çанарга кажга санапвазьн.
Çутпалар çуртып саспаганса,
Çанарьм деп изенбезин!—dedi.
— Аткан ок таştаң çанвас,
Атанар—деzip, партизандар турды,
— Çуудьң кереги çолдоң çанвас,
Çыреликтер—деp турьр сактылар.
Еңејip турган тајгаларды,
Еңмектер өгө ськылар турды;
Тогьс toolu тызыттерди,
Toolop төмөн тызур çатты.
Тызиштердиң тозьна,
Тајкыльр аттар сьгьльр турды.
Тошты төмөн тызур волвој,
Таралсьзьр серу кьпнальр турды,
Кату çолды кажга вазьр,

Горно-Алтайская
область
Историко-краеведческий музей

Kъзы partizandar  dyp aldъ;
Kajgorodovтың turlu  erin,
K st p olorlor  elgiler ijdi.
A aarvas  anьna  partizandar,
Aktar ceryzin kurcaj sokты.
Baатыr ijdely partizandar,
Bastrazьn tudьp aldьlar.
Kajgorodovтың karьu voььp,
Kъзы kollo tudьp aldьlar;
Kы moььna  keze caap,
K rgizerge vazьn ijdiler.
Partizandardьnъ kelgenine,
Bastra  oktular syyndi.
Kajgorodovты tutkanyна,
Kundyly s zinq  etirdi.
Kajgorodovтың t k n kanyна,
Kalyk kasanda undubas.
Karьu  ьty olordьnъ izinqnъ,
Sovьзь kasanda  ьlyvas.
Dolgixтың  uusy adь,
Togьs yjege undubas.
T zindegi ulu orden,
Telekej vuzujlaryна  e dirves.

1933  ylda

Ojror-tura.

M. I.  a makov.

GRAZDANSKIJ  UU.

Kыг vazьna  kun aзыp,
Kъзы e iq kire verdi.
Kьjgaа  yldьs cьgala,
E iq kьza  aryj verdi.

Çalvak kovьпың icinde,
Kezek alancьk aьldar turь:
Koştoь turgan cedenderde,
Eki çañьs maldarь turь.

Koştoь tuşken kovьdan,
Kolesnikovьң vandittarь,
Amьr çadьпын koskoglor,
As çөөezin tonodьlar.

— „Koj kuragannaң soььp,
Turgen—tykejler azanaalь.
Tynniң voььnda atanьp,
Ugar kommunistarьн kьralь“—deşti.

— „Uьkьga vastьrgan taңmalardь,
Kolgo tudьp soьogьvьs.
Kommunist volgon vaşьylardь,
Kara vaştarьн kezervis“—deşti.

Anca-mьnca volvodь,
Kolesnikovьң kьjgьzь uguldь.
Eki-bir dep tooloştь,
Eecizip çortьp көndykti.

Arka çerdin агаştарь,
Kovь çerdin çuikalарь,
Aьl topoosь vandittarga,
Kөөny çolьn vervej turдь.

Ugar vazьпың çьварь,
Uzyk çoktoң kyuler turдь.
Arojat vaştagan partizandar,
Ok, multьktарь belen turдь.

Partizandar vaskьlar,
Arka tuulardь aşьktар,
Kovь çikterdi şinзiler,
Өkrөzirep turдьlar.

Ak-вогo attu kizi çyrđı,
Ковь çikti төмөн tyзур,
Киудан өлөңди çаја вазьр,
Partizandarga çууктар keldi.

Ак виуғы вашту војь,
Partizandarla тавьштасть.
Анса-мьпса воlvодь,
Аројатка çууктадь.

At ystyneң tyşpesteң,
Аројатка çава keldi.
Ezen—амьгьп uguşpastaң,
Ermek sözün aјдьндь:

— „Тууга ковьда актар keldi,
Камьк ајьдь тонодь.
Коммунистардь çуулар deşti,
Uгар-çаар uulандь“ dedi.

Аројаттың komandазь,
Аткьр Роогој, Токуштар,
Çана vaspas partizandar,
Uгардь өгө çорттылар.

Kederi вазьна сьgала,
Keler çольна oturgladь.
Taltar куш укь çок,
Таң atkanca tartьldadь.

Таңдак төзи çагьр keldi,
Taltардьң yni seridi.
Tozuga турган partizandar,
Кьракьланьр турадьлар.

Коңьрларь terlegen,
Kolesnikov ваштаган vandittar,
Uzun тынге ukтаvagan,
Uгар вазьна keldiler.

Artaş kырна çuuktagladь,
Altъgь ucunda multьk attь.
Atkan multьkтың тавъзына,
Arka tuular kyulej verdi.

Vazьncьktu vandittar,
Barar çolьn taraј turgulajt.
Aгь-beri çajьlgajt,
Atkьr oktoң çьgьlgajt.
Kөzi kandu vandittardь,
Kol тавьна salvadь.
Kөкүр kelgen çolьn tozьr,
Ekiдең çaңьstaң tudup aldь.
Kызы таапъзы çalьгар,
Kозоңвьла ojto çorttь.
Kaльң alvatьнь амьрадьр,
Çaңьdan vaştap çurt төzөdi.

1934ç. Ojrot-Tura.

P. Cagat-Stroev.

LENINНЫҢ ÇOГЬНА.

Ajдың көzi karьkkandьj,
Ada volgon sen çьgьldьң...
Aj altьnda çoktular,
Ajdarь çok өskys kaldь...
Kynniң көzi vөktөлgөndij,
Kuyni çokko sen vardьң.
Kynniң altьndagь çoktular,
Kuyni çoktoң, өskys kaldь.
Өldi деп, kunukразьвьs!
Өskyzirep, bis komьdavazьвьs!
Өcrөs ottьj söziң var-yuredeten!
Өlbes mөңky partijaң var—vaştajtan!

Kara çerge kömyldi der, ajtrasъвъs,
Kargъr, vis, sanaarkavazъвъs:
Kasanyң—kasanga kivulvas çañdu,
Kajraldu yuredyуң, viste arttъ...

Kulga çyrgen çok-çojular,
Kupukras volъr tьңr aldъ;
Kivulvas çañdu yuredy sөstөriң,
Kuusyң—vicikke, vicilip kaldъ...

Çaan kerekti vařtaganyң,
Çamъ tyрке çarlandъ.
Onco çerdi vařkarganyң,
Orgылаңga tekři çajyldъ...

Telekejdiң temir kursu—kьпçъzъң,
Tekři tyңej kezip saldъң;
Telekejdiң proletarlarъ,
Tekři seni adap turu.

Altaj viste unutraj çadъvъs,
Altъң sөөgiң amъr çatsъң.
Mөңyң sөөgiң ency çatsъң,
Mөңkylikke cirivezin!

Bařtar vergen partijaң,
Bařtar turzъң mөңkylykke!
Edip vergen Sovet vařkaruың,
Ezen turzъң elencikke!.,

1933 çыlda.

P. Kисъjak.

BAŞCЪVЪSTЫŇ ÇOĞЫNA.

(1924 çyl).

Çer—teңeri silkingendi,
Ulu vařcъvas ujktađъ.

Ağaş—taştar kodorǵanda,
Telekejge onco torǵyldy.

Çava vaskan kɵɵryktij,
Başcǵylyk kalgancǵylyk tınydy...
Artır kalgan partıjaz,
Bazıy eñeltip uşkyrdi...

Aktu kúscyle çatkandardı,
Köziniñ icine çaş toıondı;
Başcǵylyqtıñ ɵştyleri,
Sıraıarǵı çarǵındaldı:

„Bol’şevik bolǵon Lenin,—
Bazı çerge kɵmyldi!
Uzatıraj turıp bis emdi,
Barır aıyın kɵrɵeli!“ deşti.

„Onçeti çylda ɵcibisti,
Oıto alar volǵılyk-ıa?
Kommunistardı aısa bolzo,
Kılgı tudar volǵılyk-ıa?“ deşti.

Koolodo kozıqı turǵylyq,
Bolǵılyk çovot volǵılyk bilbediler.
Korkıqıdodo çelip turǵylyq,
Kılyp sınyıp bolvozılyk oıdovodılyq.

Başcǵylyqtıñ uıktarǵılyq,
Bol’şevikter çañc la uşkyrgen...
Baştar salǵan ulu keregin,
Oncozılyk kelip tutklagan.

Eñejip çerge tijgelekte,
Eki artıq vıjık kɵdyrdiler.
Kodorǵylyk çerge tuşkelekte,
Korǵm—taştañ vek ettiler!

Kunge kújbes kúler taştı,
Mɵñkúlyk partıjaz tura verdi,

Sormo burzujdъ çok edeten,
Sovet vaşkaruu tьңьj verdi.
Teңeriniң kykyrtindij,
Fabrika, zavodtor oğьra verdi.
Teңdej turup, un alyzьp,
Maska tөөzi şeңkyldaj verdi.

Kara çьlandьj өştylep,
Karaңuj sanaazьna izendiler.

„Kavьruzь çok mal kaldь,
Ajdar alza kajdar?“—deşti.

„Başсызь çok çon artты,
Bakтыр alza kajdar“ deşti
„Udarga volbos!“ dep,
Urağьnaң kelip көrdiler.

Çьda vazьn көрөг volzo,
Çьlan өтрөс çьş araldьj.
Uldy mizin көрөг volzo,
Izyge kajьvas toş-maңkydij.

Онь көргөн өştylerdiң,
Ediniң soogь çajьla verdi.
Atтың oozьn ojto tartьp,
Кууни сөкөр, çаньp ijdi.

Başсывьстың çakьltazan,
Bol'şevikter vudyre verdi.

Partijanьң ulu adьn,

Bar kucyle, severlej verdi.

„Onго“, „solго“ çaj verdirbej,
Çаңьs tazьlga өзө verdi.
Ot melejly сьn vaşсыvas,
Nөкөр Stalin vaştaj verdi.

Burzuj kaldьгьp vazatan,
Proletar diktaturazь tьңьdь.

Buzьp, ajra tartьp volvos,
Işmekci, krestijan birikti.

(1934 çyl).

Ulu vaşсыvas vistenь vargaanь,
Oпыпсь çыль volo verdi...
Oпың vaştagan kerekteri,
On kataptaң artьk—deşti.
Başсыvastaң oјgor sanaazыla,
Bastra кьjnalғandar çarьk көrdi.
Bastra ook natsionaldardың,
Başkarуuzь,—Sovet voldь.
Klass çok çurt çadыnga,
Keen çыrgaыla varьp çadыlar.
Artkan kalğan vurzuјlardь,
Ajdarь çok çeңder çadыlar.
Sotsialist çurtьn коорup турган,
Soloңь volгон, Кьзыl cery!
Ak talajдь şinзilegen,
Attu—cuulu Кьзыl Flot!
Кьзыl cery çaңьs emes,
Кьзыl Flot өskys emes!
Telekejdiң ystynde çatkan,
Çeton çyzyn til bilişpes,
Alton çyzyn өң тапьşpas,
Aga karьndaş ceryyzi var,
Alғыr vөkө flodь var!
Kajзь kыnde kerek teze,
Kommunizma maanьнь өгө tudup:
Kapitalдь tepseј vazьp,
Уп çetpesteң кьjгыгьzar,
Kol çetpesteң ezendezer!

Ulu başsıvas Lenin!
Ujktaganda bolzon, ujgu sen,
Uraganda bolzon, mında seniñ,
Artıǵır salǵan partıjañ var!
Ajdıır bergen çakıtıñ,
Tutagı çok vudır çat.
Tözör salǵan partıjañ,
Kıjazı çok baştar çat!

Ojrot-Tura

1934 çılda.

Çagat-Stroev.

BOLOT—BATYR¹⁾.

Ojgor—batyr²⁾ öldi,
Orsılanda tekşı toǵıldı;
Ojgordıñ kızy maapızın,
Bolot—Baatır vek tuttı.
Qol kuci-le çatkandagıvıs,
Qanca tümen alvatı-çon,
Başsıvıska baştatıvıs,
Qolxoztorǵo biriktivis.
Kulak-bajdañ ajıldıvıs,
Kapitaldı çendivis.
Başsıvıs, seniñ şuylteñ-le,
Toozı çok көр alvatı,
Togzon başka tildy çondor,
Bis birigir, veş çıldıktı,
Tört çılga vudirdivis!
Agın çaan talajlar vıudıvıs,
Açıktı çaan zavodtor ettivis.

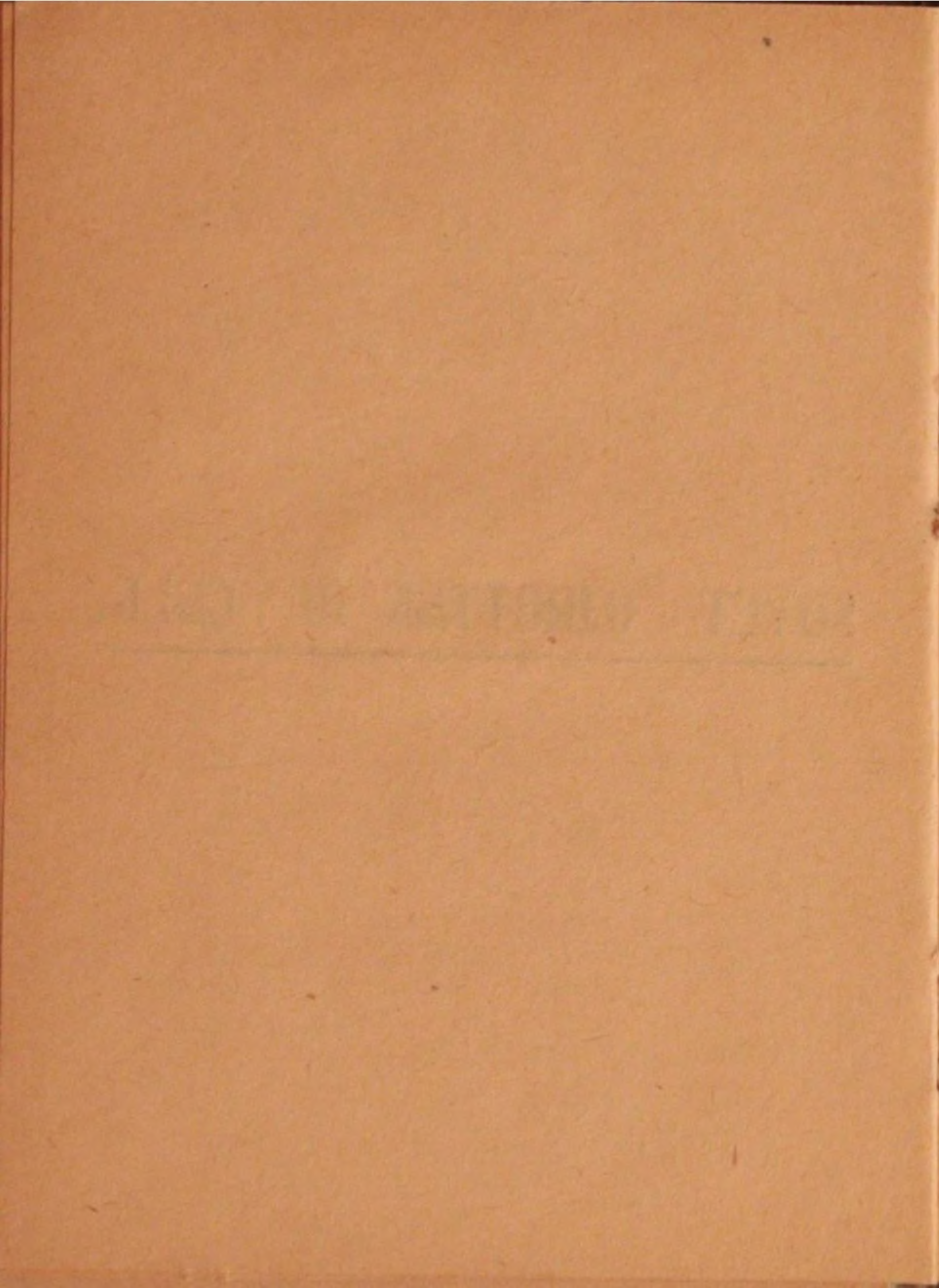
1). Bolot-Baatır—degeni Stalin.

2). Ojgor-Baatır—degeni Lenin.

Çаң фабрик, zavodтордь,
Алдыңаң војъс вудырdivis.
Автомовилди, traktorдь,
Алдыңаң војъвъс edip туривъс.
Бурзужлар висти кайкадь,
Капиталистар вистең коркъдь.
Болот-Баатыр вақсывъс,
Болоттың тың волгојзың;
Сотсиализм төзөөг ојгор ғыультең,
Солоңдың җаркыңду волгој!
Терең талај саявалгандың,
Телекеј seni кайкадь.
Җер телекеј silkingendiј,
Җер устыне адың җайыды.

1934 ғыда.

SOVET OJROTТЫN 10 ÇЫЛЪ.

P. Kısbyak.

ОJРОТТЫҢ ОН ҚЫЛЫНА.

Ajas teңererden kыn тiјgenди,
Altajga bol'şevikter çettiler.
Aktu kыcyle çatkandardь,
Aktardan ajрьдь, bol'şevikter.

Вaj-kulak, коçојьmdarga,
Вар çөөөзiн tonotkon edi;
Bol'şevik partija шыtuuzьла,
Ваşkarуивьs sovet voldь.

Авьstar, kamdar, çарьktarga,
As tapkanьн çidirgen edibis.
Proletar revoljutsijazь kelerde,
Ашьлу çyгymge ваştандьvas.

Ojrot oblast төзөлгенен берi,
Оньпсь çьль вудур çадь.
Он çьлдьк кыcын көерге,
Онсо ајмaktардан алвать çуилдь.

Ulu çыrgaldu kыn көөргө,
Uraaktaң ајьсьлар атандьлар.
Çaan ucurlu kыn көөргө,
Çaka çurttaң ајьсьлар keldiler.

Oi kelgen ајьсьлар,
Ojrotтың çадьньн көгyp турдьлар.

Он ғыла җарангань,
 Онсозын көгүр кажкар турдылар.
 Ааьн җазар җиндер турза,
 Аждьр волвос иҗтер вуткен.
 Сонуркар онсозын көгүр турза,
 Сотсиализма җолго көндыкен.
 Комьгај вaskan altaјга,
 Колхоз-өмөлык җурт төзөлгөн.
 Ковь-җикте аьлдарьн,
 Derevnely җерге җуунаткан.
 Бајлар вијлеген җалаңдарга,
 Батрак-җоктүлар биригиптир.
 Бај — кулакть җок едерге,
 Баҗтамыь сотсиализмань төзөптир.
 Авра җурвес җолдорго,
 Автомобил' — аттар маңтаптыр.
 Төңөҗ вектеген җалаңдарды,
 Трактор-салда сурүптир.
 Кошту аттар өтрөс җолдордың,
 Қорумь оодьыр җазалган турды.
 Авгалу аттар өтрөс җыҗтар,
 Агазын кезип арулаган турды.
 Огоҗ балдар җуултан,
 Онсо җерде јаслја төзөлтир.
 Оноң җаандарь ууренетен,
 Онсо җерде җкoldor вудүптир.
 җаан улустарды ууредер,
 Ликпунктар көптәр төзөлгөн.
 җаркьнду җурүмге ваҗтајтан,
 Клуб-туралар җазалган.
 Онь онсозын аьлсылар көгүр,
 Вазьн җажкар кажкар турдылар.

„Оок natsija çarыk көргөни,
Oktijabr revoljutsija шыtuuzь“ deшти.
Тавылапър oncoзын көгүр алдылар,
Ojto çanarga sanapър ijdiler.
„Көргөн-икандь, төкрөј-сасрај,
Ајдыр вагарьвьс“ deштилер.
Ojrot-Tura.

1932 çыlda.

I. Popoşev

OZOGЬZЬ-LA EMDIGIZI.

(Ozogьzь).

– Кара çыландьј каан тушта,
Кара алвать кььнда өскөн.
Кату çajзаңдар кольнда тушта,
Камсь-сьвьк-ла савьктаткан.

Көр каландь төлөөргө,
Bатрак çоктуга кыс волгон.
Колдың кысун садьпър,
Çазьна аьтпаң ајгывајтан.

Көр каландь төлөзин-деп,
Каан çаңь кьстар турдь.
Кара тери көлдиј аканса,
Көөркуј алвать вајга иштеди.

Кать валазьн калактадыр,
Камсьвьла коркутть.
Калан аксазын төлөвөди деп,
Калгансь маьн ајдадь.

(*Emdigizi*).

Kara alvats turur-sygьp,
Kapitalistьn kьpçьzьn ysti;
Kol kucyle çatkandar,
Başkaru sovetti kolgo aldь.

Kanca çьlga ulaj akan,
Kөstiң çazь kurgadь.
Kompartijaga vaştadьp,
Kollektiv çurtть tөzөdi.

Emdigi ulustьn çurymı,
Eskizineң on artьk boldь.
Eskideegi şьralu kynder,
Өtkөп çoldo artьp kaldь.

Batrak çoktu virigip,
Өmөly işti vudyrgilej-verdi.
Baj-kulaktarga çalьnvaј,
Bolşevikterge vaştada verdi.

Ojrot-Tura 1934 çьlda.

V. Motozokov.

УЈ ULUSTЬN EMDIGI ÇURUMI.

Kommunist partijanьn vaştaganьla,
Katu çurymneң ajьlgladь;
Kalьnа sadьlgan yј ulustar,
Baj-kulakka vazьgvas boldь.

Уј ulus çarьk көгур,
Унды pravань kolgo aldьlar.
Oktjabr revoljutsijanьn şьltuunda,
Oncozь çajьm çurymdy boldьlar.

Ozogьda kьjьndu çurgender,
Oңdu çoldь таар aldьlar;

Оноң ағы вағар çольна,
 Оносозь бир вольтр турулар.
 Çалсь волгон уј ulus,
 Çазал иштиң мергencili boldь.
 Çығым çадьзын тыңьдarga,
 Çыстең-муңнаң бириге берди.
 Совет ваşкағуудың вольтыла,
 Бурзуй тазылың кезе сартылар.
 Буудакту çoldордь өдур сығала,
 Sotsialist çазалду izin ettiler.
 Bol'şevik kolхозь ucun turuzar,
 Kolхозь уј улустар көптөр çат.
 Çайзаң-вайлордь тепсеј вазьр,
 Çығымдерин өңзидип çат.
 Тығеңи çығымды уј улустар,
 Тыңејлеzip bicikke yуrendiler.
 Marks-Lenin-Stalin teorijazьla,
 Mergen vojlorь çepsenip turular.
 Sots morojdi көпуктығур,
 Sotsialist малдь кьтмьрадьр,
 Derevneler çуртарьп төзөөрге,
 Delegatkalar kiceep туғушь.
 Мөңундиј çағык çағыј берip,
 Моңкылык çығымге çedindiler.
 Leninньң мааньзын çаја tudunьр,
 Mezdunarodньј kyнди utkup turular.

Кыжум, 1934 çылда.

P. Kисьjak.

ÇANALIF.

Çараş cесек çајьlgандај
 Çаңаллf Oјrotko көгунди.

Aktu kucyle çatkandar,
Karuzьp onь utkugladь.

Çaңalif degen aјысьвььс,
Çaңьс çerge toktovodь.
Karaңıjda ulustь çarьdarga,
Kovь çikterge tekşiledi.

Çaңalif degen aјысьпнь,
Oncozь tuңej utkuvadьlar.
Avьstar vicigine karular,
Çaңaliftьң çamanьп vedrediler.

Çaңaliftь васьп çamandaar,
Şymezin olor taraj turdьlar.
Andьj-da volzo alvatьпнь,
Araaјьпаң epter sөstөdiler.

„Çaңalifka çakşь yugenerge,
Kucyger slerdiң сьdaşpas.
Çajaась kudajдьң adьп,
Onь-la cijerge çaravas“—deştiler.

Aktu kucyle çatkandar,
Avьс kuundylerge ajtkanь:
„Aldьвьста vistiң turvagar,
Avьstar tuzagьп salvagar.

Çaңalif çolьп vekteveger,
Çajaась var der, mekeleveger.
Çaңalif aјысь viske kelgen,
Çarьka visti vaştaarga kelgen!“—deştiler.

Aјысь çaңaliftь komudatraska,
Adaancьlar көртөp ськтылар.
Altaj çerine tarkadarga,
Aktu voјьпа альндьлар!

Onoң veri Oјrot çerinde,
Çaңalif tarkavagan өзөк çok,

Ot çarğyǵna çuulǵar,
Oo yurenvegen ulustar çok.

Karagaj tõeş cirigendi,
Avystar bicigi cirip vardı.
Çaş agaş korvologondı,
Çañalıf bicigibis korvolondı.

Çaskı karlar kajılgandı,
Avystar bicigi kajyla verdi.
Çañ çyğumge vaştajtan,
Çañalıf bicigibis tıñıj verdi.

„Kızyl Ojrot“ gazedibis,
Kıjğyla çañalıftı tarkadıp çat.
Kolhoz, sovhoz işmekcileri,
Kozonlo çañalıftı maktap çat.

„Çarğk çoldı kergysken,
Çañalıf biciktiñ ijdezi.
Çaldan, kuldan ajğan,
Lenin vaşcıvııs ijdezi.

„Kolgo tutkan bicigibis,
Çañalıf attu ol voldı.
Kulga çygen voıvııs,
Kolhoz çırttu voldıvııs“ der.

Otko salǵar, ertep volbos,
Kajkagadıj volo verdi.
Oodo sogǵar, taştap volbos,
Tıñ tekşilej tavıza verdi.

Çaan yuredydi bilerge,
Çañalıf biske volıştı.
Çaan-çaştardı oncozın
Bicikci edip yuretti.

ERE CUJ.

Eerly attъ çovodoton,
Ere—Cuj, veri kør.
Koştu tœœ korkър œdør,
Boomdorъндъ emdi kør.

(Ozo).

Seniң çolъң-la çortorgo,
Er kizi çovojton,
Uzak kopър çedetên,
Kursak—azyгъ vozojton,
Erçine adъ arъjtan.

Қадъп vazъ kazajganca,
Seniң suuң vogo turatan.
Ağaştu kърларъң turganca,
Çolъң deze kuvulvajtan.

(Bu çыldarda).

Agъп talaj—Bij suuna,
Açьktu çaan kыр saldъ;
Sal kесу ordъпа,
Savaktu parom taştaldъ.

Emdigi volgon vudyziңdi,
Ere-Cuj, kørzœң emdi!
El-çon çajъm çyгer,
Elvek çol çazaldъ.

Aktu vojlorъпъң sagъzъ-la
Aga-işmekcilerge vaştadър;
Adъ çovovos çoldu voldъ,
Açьktu caraş maşinalu turъ.

Ot maşınanyň ady-çolyň.
Ozogь ulus uгуşpagan.
Açьktu maşınalar emdi tавыldь,
Avto-maşınalar dep attu voldь.
Ol çepseldiň aldьna,
Tört tamandu at çekpes.
Ot kalartyň kыcyle,
Ojlor, maңtar воjь varat.

Bu çepseldiň icine,
El-çon tekşi oturat;
Vojlorь çazagan çoly-la,
Өrө төмөн maңtadat.

Мынаң агь Ere-Cuj,
Maң vazь-la varvajtan;
Ezinip suuga çyгvejten,
Erkin maşına vaza keler.

Myrkyt kuştь akalajtan,
Aj aldьna сыгьр varar:
Mөңky tajgalardь azatan,
Aeroplan usup сыgar.

Қажкар turва, Ere-Cuj!
Қажкаар неме мында çок.
Bol'şevikter etpegedij,
Çeeken кустер çок емеj!
Çeңip альр сыкрагадыj,
Варьдкьj şivee çок емеj!

1934 çьlda.

P. Kисьjak.

UTKUUL.

Қазьг tenisteң kelgen aьысылarga,
Komsomol кyndyvis çetirip turubьs.

Karuuzьşkan bistiң ortovьsta,
Uraşpas dep, izenip turubьs!

Slerdiң aldьgarda Ojrot komsomol,
Sogьştu ғыldarda tözөлгөн edibis.
Slerdiң volьştь көрөр dep,
Sanaavьs тың utkup turubьs.

Sovet oroondь, sler koorьgar!
Sotsializm ғыrtь bis тыңьdalь!
Sormo өştү klasstardь,
Sovet, oroopьnda ғыыltalь.

Kommunist partijaga vaştadьp,
Sovet granьn korulagandar;
Kapitalistardьң ғыregin tutkan,
Kalaptu, Kьзы talajcьlar!

Tuu өtkyre көргөdij,
Turnovojdьj өtkyn көstyler!
Encikrej өstyler curap kelze,
Turgan ғыerine ғыok ederler!

Kapitaldь vazar ғыeңizy kynde,
Kacanda bis slerle volorьvьs.
Kajra, ojto vasrazьvьs dep,
Komsomol sözibis verip turubьs.

Kapitalistarla ғыeңizer kynde,
Ғаңьskaan bis dep, sanaavagar,
Kajzь kynde kerek volzo,
Ojrot komsomoldorь kozo volor!

Ojrot-Tura

1933 ғыlda.

Dalnovostokton kelgen morjaktarga
Ojrot komsomoldordьң utkuulь.

ОЈРОТ КОМСОМОЛДОРЪНЪН ОН ÇЫЛЪНА.

Ојроттың җағ өскүрүмдерине,
Мениң ајдар сөзүм бар:
Опың аајып угарга,
Бери көгүр, тыңдагар!

Ојроттың ваşкь комсомолдорь,
От каларту җылдарда буткен;
Олордың өткөн җолдорьн,
Сапанарга сурекеј кыс болгон...

Адмирал Колсактың каскындары,
Алвать җонды кыпнај верди.
Коммунистка җуук болгондорь,
Канып төгүр саклар җурди.

Вај-кулактар биригип альр,
Батрак-җоктуларла җуулашты.
Бол'шевикке кару сапангандарь,
Ваşтарьн җоголторго албадандь.

Опы көргөн талдама җиттер,
Асу корон кыжгырдылар:
— „Комсомол атту володьвьвь,
Коммунист партија волъзадьвьвь!

Ер өлтугүр еремзиккenderди,
Еки җердең узе кезеривис;
Ер җазына кыпналгандарга,
Ғарьк төзөөгине волъзарьвьвь!

Ат өлтугүр амтазыгандарь,
Алты җердең туурагьвьвь!
Акту кысые җаткандарь,
Актардаң ајгыр аларьвьвь!—дешти.

Aktardь çeңдеp сьгарьвьс,
Altajga Sovet төзөөгине вольтарьвьс.
Сорно вајлардь кьрала,
Sotsialis çоньп төзөгивис!“

Komsomol adьп artatraska,
Kandu çuuga udra vastьlar;
Kalkтьң Sovet вақаруу исин,
Kancalarь тыньп verdiler...

Андادا çок komsomoldor,
Kajra çana vaspadyлар.
Aktardьң kycin astadьp,
Anda-мьнда кьстар keldiler.

Çalvrap ськан кьзы çalвьшть,
Aktar өсүргеге albadandь.
Çalaң çerden ot альзьp,
Aktardь evrede курсар keldi.

Aktardьң atkan ok tarьзь,
Aralga тышкendiј çogolьp turdь.
Aktardaң касьp kajra vaspas,
Altajda komsomoldor көптөди.

Çaan akazь partizandarga,
Çaltanvas vek nekөрlөri voldь.
Çazь тыңеј Kьзы сегуге,
Izemcily volьщсьзь voldь.

Kackьndarla çeңizer tuшта,
Komsomoldor ijdezi тыңьp турат.
Kommunistar çьгьlganda,
Kajra vaspas, solьntьзь volot.

Banditardь altajda çeңdejle,
Bol'şevikter ajdьp turdь:
— „Kandu çuudьң војьнда vytken,
Kicy кагьндашка at адаар!

Ot kalaptu ylda vytken,
Ojrot komsomolъ volzъn.
Oodylgan urttyъ syradarga,
Onon artъk turuşşъn!

Katu uulu yldarda vytken,
Kalaptu komsomol volzъn!
Klass volgon eştysterdi
Kuyn kajralъ ogъnaң vylsъzъn!

Leninnyң komsomoldorъ,
Ulu adъgardъ artatpagar!
Onyң vergen yuredyzin,
Bilip alaryna turuzъgar!“—dedi.

Ojrottyң komsomoldorъ oncozъ,
Ol akъltanъ тыңdar ukty.
— „Kacanda ana vasprazъvъs!“ dep
Komsomol sөzin verip turdъ.

Ol kynneң veri,
On ыль vudur at.
Ojrottyң aş eşkyrymderi,
Taldamazъ komsomolgo kirip at.

Multъk, yldyni salъp kojъp,
urt izine udra vastъlar.
Mal azralъn kiceep turup,
Maala—kъrazъn vaza işteditler.

Сасыlgan urttyъ syradъp turup,
Сартъktu eştysterle tartъştъ.
Sotsializma varar olgo,
Sormo vajlardъ uutpadъ.

Eştysteri-le eңizip turup,
Kөp savazъn eңdep keldiler.
Өmөvile iştep turup,
Sotsializma urtka kirip keldiler.

Praktika sokor volvozьn dep,
Revoljutsionnyj yuredyge-yurendiler;
Vьzu vilgenin ceneerge,
Praktika cьgьp tyndediler.

„Ujan išti tyzederge,
Udarnik volьp turadylar;
Sotsializma tuzalu işterin,
Sots mөrөjle işteditler.

Өtkөп çoldь kajra көriger,
Өдөр çольгар тыңдеп көriger!
Өşty klasstь çok ederge
Өmө-syme bir volьgar!

Ojrot komsomol, пөкөрлөрге,
Ajdayьn degen sözim бу.
Оноң арь тыңдаар volzoor,
Kozoңдор берер тавьскагьm бу:

„Kara attь mingende,
Kamcь sokpos Komsomol!
Kandu çuuga kirgende,
Kajra vaspas Komsomol!

Boro tajdь mingende,
Bazьna sokpos Komsomol!
Baj-kulaktь çok ederge,
Çana vaspas Komsomol!“

Ojrot-Tura 1933 çьl.

V. Momoçokov.

KOMSOMOLGO KIRGENIM.

Teңeriniң kyzyrtindij,
Telekej ysty kajnar cьktь.
Ot kalартьң ortoзьнаң,
Ojrot komsomol төзөldi.

Қалсақтың қалдығын сасарға,
Комсомол талдамазь кородь...
Корьм-ташты аралаған,
Қанса өштыди çeңdedi.

Корогон комсомолдор ордьна,
Ҷағ өскүртдердең козылды.
Кулак-вајлар ла çeңизерге,
Колхоз Ҷадынга вастанды.

Ленинның Ҷиит өскүрүмi,
Күннең-күнге өзүр Ҷатты.
Улу ваҶсының Ҷакылтазьяла,
Уур ішти вудырглеј берди.

Онъ көргөн, мен војьм,
Отуруп еңсікреј вардым.
Ленинның комсомоль вологиња,
Ҷүрегим токунавај турдым.

Улу іштерин мен көгүр,
Вользарга токтовој ськтым,
Угuzu вiсиктен вiсiр,
Комсомолго сураньр бердим.

Ҷазалду іштерин Ҷиндеп көгүр,
Ҷакшъ тузазьн вилip алдым.
Ҷарадыр комсомолго алығар деп,
Ҷальньр мен сурандым.

Сүмдеп сiйген вiсигимди,
Сiмеркевеј, комсомолдор көрди.
„Комсомолго seni козорьвьс“ деп,
Сыгунсиль Ҷағын угусть.

Қара—соокьр вiсигимди,
Комсомол организатсия көрди.
„Ленинның комсомоль вольдъң“ деп,
Ватрак војьмды сыгундiрди.

Oı kypneç veri men voյm,
Komsomol, dep attu voldım.
Oı adımdı artatpaska,
Əskə komsomoldorlo kozo turum.
Karşu volgon eştylerle,
Kajralı çoktoç tartызарьвьs.
Karaңıjga əskəp alvatьпь,
Kul'turnыj çadьngа vaştarьвьs.
Klass çaпьпаң sergek volьp,
Kajra vaspaј vaгaгьвьs.
Leninниң ulu maapьzьп,
Bijik kədyгyp tudarьвьs!

Kujum. 1934 çыlda.

KOLXOZ ÇAZALB.

P. Kисьjak.

BRIGADIR.

Kök çalañnyñ çaş ölöni,
Cesekter çaraştırğa özur cыkты.
Kөрөөş çакшь өлөң ederge,
Brigadiridьñ çyregi toktovoj cыkты.
 Katu volot calgьnyñ tavьzь,
 Çarьş edip şьñkыldaj verdi.
 Mal azralьn elvede ederge,
 Margaandu brigadalar төzөle verdi.
Çaan uzaak volvodь...
Çaraş akka brigada keldiler.
Çaraş cesekty өлөңде makатьp,
Çazaldu calgьnyñ koldo tutтылар.
 Kolgo calgьnyñ vek tudьp,
 Torkodьj өлөңdi keze verdiler.
 Koldogь malьn aştatpaska,
 Olut çoktoң iştej verdiler.
Alton çyzyn ak cesekter,
Tөzineң kestirip çьgыldылар...
Андьj-da volzo ol cesekter,
Komudar turganь çok voldылар.
 „Kysky kыnnуң kuruuna katkanca,
 Çajgь kыnnуң izyzine kakşavaaj.

Ak kardьñ alьna cirigence,
Azragan malga kursak volvoj!
degendi

Brigadirьñ ergimdy izine,
Sortoştьñ uulь, сьдаşрай çurdy.
Brigadirga sөs ajdarga,
Çuuktaj vazьp kelgen turdь.

Brigadirge çuuktap kelerde,
Brigadir kьlсаjьp көrdi.
— „Ne komьdaldu keldiң sen,
Ajdьp verzeң mee?“ - -dedi.

«Çaj көrөгө çajьlgan cecекti,
Kilevej ne kerek kestivis?
Çaан ulustьñ sөzin ukraj,
Albadanьp nege vaştadьvьs?» dedi.

Sortoştьñ uulь, ajtkan sөzine,
Brigadir cala kajkaj verdi.
— „Vazьdьñdь kьskadьp көr,
Margaandu turup iştep көr!“ —dedi.

Brigadirьñ ajtkan karu sөzin,
Mergendyciler çaradьp ukьlar.
Mergendy izin ujadatpaska,
Makasь kozoңьp-kozoңdodьlar:

— „Ak cecекty өlөңniң,
Tөzineң kesken bis kandьj?
Alvattь çigen vajlardьñ,
Çurtьp caskan bis kandьj?“ dep.

Kөs çetpes, ak çalaңdar,
Kөrөгө çetrej kugara verdi.
Kөksi vijik ooolor,
Kөk тыttarga çөлөнө verdi.

Өlөңniң planьp vudyгyp alala,
Brigadir sagьзь оток voldь.

— „Kys kelerin sakььrga volvos,
Kazaan—culandь çazaar!“—dedi.

Sortoştьң uulь vazьp keldi,

Baş çitkezin тырманьp ajttь:

— „Ак çajгьдь kazaan ederge,

Alvan kajdaң kelgen?“—dedi.

Brigadir, kavaгьп çemire көrdi,

Sortoştьң uulьna, çuuktap keldi.

— „Kolhozтьң izine karşu ajtpaj,

Kol tuduzьp iştejlder!“—dedi.

Malta-kireeni brigadir aldь,

Baştap agaştь çandar iştedi...

Bazada syrekej uđavaј turup,

Maldьң kazaandarь vude verdi.

Kazaandar izi vudьp kelerde,

Kolhozсылar syгьпур turдылар.

Eңirde ajьna çanьp turarda,¹

Kolhozьп maktap kozoңdodьлар:

— „Kiree—malta çok volzo,

Kazaandь nele ederis?

Kommunist partija çok volzo,

Kolhozto kajdaң çadarьs?“—dep

Kolhozсылардың көкуген козоңь,

Ковь çerge çaңьlana verdi:

Bajlar kulagьna ugularда,

Ijnele kadagandьj saјьla verdi.

Kazaanьң planьп vudьrgenine,

Brigadir sanaazь otok voldь:

Андьj-da volzo, brigadirга,

Bazada viгь çetpeј turды.

— „Koj kazaanь çakşь vuderde,

Kuraandar сьksa kajda turar?

Ujlar kazaanь ғыluda bolzo,
Boozular сыкса kajda sugar?"

Brigadir sanaazьn kivultarga,
Sortoşтьң uulь, vazьp keldi:
— „Ook maldь ғыlulaar bolzo,
Biter oncozь kьrьlar emespe?
Сьkalak valaga kavaј etpeer!“ der
Сьпыrкар „symezin“ ajttь.

Асьпvas brigadir, асьндь,
Sortoşтьң uulьna ajttь:
— „Barajьn degen ғыльңса var,
Вај ғыдьңдь kolhozko ғыjva!“ der.

Sortoş uulьпн, сыraj kivuldь,
Baza ajdarga sөs tapadь.
— „Вајдьң uulь volgonьmdь,
Brigadir kanajda vildi-ne?“ —dedi.

Brigadirдьң vaştaganьla,
Boozu-kuragandar turalu boldьlar;
Brigada ojto ajьna ғыnarda
Maktulu kozoңьn kozoңdodьlar:

„Koj kuraganьn топыvas,
Ғыlu kazaanьs var emej!
Қulak vajlardь ғыrgatpas,
Өmөlyk ғыrtьвьs var emej!“ —der.

Brigadirдьң mьndьj ergimdy izin,
Қolhozсыlar көгур aldь.

— „Mergendyci volьp vaştagan,
Brigadirдь сыjlaar!“ —deşti.

Brigadir ғыnonң sөs suradь:
— „Kalak kokьj, nөkөrlөр!
Қанса ішти vudygerde,
Oncovьs kozo іştevej kajтьвьs!

Mөрөjdi alar ucurlu bolzo,
Опсовъs alar ucurlu!“—dedi.

— „İşterin, kozo iştegende volzovъs,
Seniñ vaştaganъñ-la vytken edi;
Съjдъ bisten sen alarъñ!“ —dep,
Kolhozсылар опсовъ kыjгъrдъ.

Brigadirдъñ сыраjъ kызara vergen,

Kolhozтың съjп kelip aldъ:

— „Kacanda тың işteerim!“—dep
Katu sözün verip ajttъ.

Ojrot-Tura

1933 çylda.

P. Sagat-Stroev.

KOLXOZTO ÇAJGЪ KYN.

Tuu vazьnaç kyn съkalak,

Tuman özөkkө çajьlgalak,—

Өмөlik derevne ujkudaң turдъ,

İştejten kynyn vaştaj verdi.

Çaан çalaңda kolhozсылар,

Çazьl өlөңdi edip turъ;

Çaң tutkan turalardъj,

Çazarъp turgan ovoolor kandъj!

Kөгьneştij maşinalar,

Kynge çaltьrap aş kezet.

Kolhoz uluzь kozoң cөjөt,

Kolhozь olordъñ çeңil iştejt.

Koju aştъñ ortozьnda,

Kombajьn maşina çььp çyri;

Aldьnaç vojь,—ulus ordьna,

Aştъ kezip, sogьp turъ.

Taarga urup vuulajla,
Taarda aştъ сыгара cacat.
Eeciј çyрген vaza maşına,
Elvek aştъ çuup kelet.

Attu-cuulu mergendyciler,
Izy kunge kileglevej;
Çajgъ tuştуң uzagъn vilvej,
Çajьmdap işter çыргар turular.

Kыг vazьna kып tuştи,
Kызы eңir kire verdi.
Kolhozтьң aзыраган elvek malь,
Kырдaң aылга tyzyp keldi.

Kөp сытааль кытмыраганды,
Kөp kolhozсылар iştej verdi.
Brigadalar çarьшта turat,
Boжь vojlorь ozoloorgo kiceezet.

Ezily normazьn erte vydyrerge,
Eңirde ozolop azra işteerge:
Tyрген-tyukej iştegilejt,
Tyş ötkөnin vilvej kalat.

Ercimdy işter kolhozсыларга,
Erly geroj mergencilirge,—
Uzak kып кыска vodoldь,
Izy kып seryunge vodoldь.

Merinos kojlor kojdo çyrди.
Merinos kuca vaştaj veriptir:
Uj ortoзьnda uktu ujlar çyrди,
Uktu vuka vaştaj veriptir.

Ujlar saadrarga mө-mө-mөrozet,
Uj saacьlar-saarga ө-ө, ө-ө өөlezet.
Kомьs cьлар maşına tavьştanat,
Kожu sytti ajгьp turat.

Çыдыс өгө çалтырап ськтъ,
Çайгъ тун кире берди.
Kolhoz uluzь ujuktar çattъ,
Keler kunge belendenip turdъ.

1934 çыlda.

I. Edokov.

KONJUX.

Kynniң odъ çавьзар,
Kыrga artыla berdi.
Kolhozсылардъ çuunga,
Kьсьгьр elci çygyre berdi.
Ozo vaştar kelgeni,
Ojnogьлар turdьлар.
Kezikteri kokьлар,
Katkьгьзьр turdьлар.

Pravlenija vaşсьзь,
Vaştar çuunьп асьр ijdi.
Çuunьпң tavьzar keregin,
Çaradьр çөптөр ijdi.
Kolhoz malьп көрөтөн,
Konjux kerek deştiler.
Izemcily kiziden,
Tudar dezip turdьлар.

Turgan ulus ortodoң,
Ojьпсь, turup ськтъ-la.
Karanь tutsa kajdar dep,
Karuzьп ajda saldь-la.
Kolhozсылар çaradьр,
Kol savьзьр turdьлар.
„Karanь... Karanь tudar!“ dep,
Kьjгьгьзьр turdьлар.

Қарапъң қажған қырегі,
Көксине ватрај согыды.
Қарулу керекке тутты деп,
Қајқар көгүр отурды.

Қонуп алған вазында,
Қара қазаанға қедіп келді.
Қолхозтың аттарын тоолоп,
Көдрезін қолына алды.

Ағказы қорлу аттарды,
Аңылар ваққа турғусты.
Артека емиле сыртеле,
Ағу вөсле оғооды.

Сағзы қарық турзын деп,
Сұла беріп, таранды.
Сокко тоңо березін деп,
Сығлу қисле оғооды.

Қылу қазааньң ісін,
Қунуп туратан болды.
Көзпөктерін асала,
Кејге соқтығар болды.

Сопықар аттар қизін деп,
Қақшы азғал тартығыр алды.
Сырлы семіс турзун деп,
Сұла велетер алды.

Қарапъң азыраған аттар,
Қусі семіс өңдү болды.
Устыне сығыр, мініп алғанда,
Оозын тартывај биелер турды.

Қаршы өшты кулак вај,
Көгүр сыдар волводды.
Қараңуј тынге қызала,
Қарапъ вазарға сананды.

Karapъ çьga adarga,
Kьrlu mьltьgьn oktodь,
Attarьn uurlap alarga,
Armakсьзын beline kьstandь.

Kараңујда karmadar,
Kazagan çaar vastь-la.
Tөrt tamandar, еңmekter,
Таңдактар ketep keldi-le.

Karuulga turgan Karapьң,
Kulagьна шальrt ugulдь.
Kolunda tudungan mьltьgьn,
Kajra mazьзын vazьp ijdi.

Ketep kelgen kulak vaj,
Karapъ таар volvodь.
Kazaanda maldь uurlap,
Kacьp varьp volvodь.

Өtkyş acьp өtkөлөктө,
Өшту kulak sestirdi.
Karaga kulak tuturala,
Kantora çaar ajdattь.

Karapьң kiceep iştegen izin,
Kolhozсьлар çarattьлар.
Kөskyr, keңkil volgon ucun,
Kulunvьla съladьлар.

C. Cynizekov.

KӨGӨLYŞ.

Samalga sovhoz төzөldi.
Адь çok çalaңa çyreten,
Ak çalaңдь kьralap syreten,
Açьktu neme—traktor deşti.
Çajдьң izy ajь volьp,

Çart ajas kun calьдь.
Emeender ezike kunge cьгьp,
Eski terezi ton көктөр отьргьладь.
Aльs çerde tavьş ugulьдь,
Alaңзьзьp kajkaza verdi:
„Tekşi ajas kun ijne,
Teңeri nekerek uncьgat!“ deşti.
Kaltьraak tavьş çartalьp kelerde,
Kaьrgan tizeңder cocьj verdi.
Çaş өskyrumder çazar көрөge,
Çaan çoldьң icine çuulьдь.
Tөrt teeligi toolongon,
Tөңdi өгө traktor cьgat.
Tөң vazьnda ulustarga,
Tөнөн атаң çaan көrynnet.
„Çetker kelip turgan turvaj“ dep,
Çeten çaştu өгөкөндөр:
Çer saьп çazьльp çadat,
Çerdeң vazьп көдурvej turat.
«Kyrum-kөrmөs kelgen tezip,
Kyrentike cьгьp çuurdiler.
Kyurek tonьna kulьnur,
Kyrentikteң ьгавaj çьгьldьlar.
Kөгөg ugarga çetpedi,
Kөndyre çolla өдур cькть.
Çazar көгөge turvadь,
Çaan çolla өдур cькть.
Altamь көskө көrynveste volzo,
At çorьгьнаң көny voldь.
Çolьп альp çьльp vardь,
Çorьгь атаң çьmzak voldь.
Kөk çalaңa işterge cькть,
Kөгөlyş, traktorist voldь.

Kök öləndi kömө vastыгьр,
Kөгөлүş кьра сырди.
Er attañ saktu voldь,
Eki çoldь kataj apardь.
Kөрген ulus sonьrkap keldi,
Kök vorologь yrкуп turdь.
Batrak volgon Kөгөлүş,
Altajda vaştapкь traktorist voldь.
Ak çalaпньñ товragьп аңтарарда,
Arва vuudaj çajrap turdь.
Eskidegi tuzьnda,
Eki kulakka ugatanьвьсь.
Emdigi tuşta traktorlo,
Eki koldop, iştej verdibis.
Eki koldьñ kycyn çigen,
Андазьп salda taştaldь.
Elge çongo tuzalu,
Traktor-salda çeңdedi.

Ojrot-Tura

1934 çьlda.

M. I. Şaңmakov.

KOMSOMOL KUNDYLEJ.

Taskьl tajkапньñ vazьnda,
Tarvьl agaşтьñ ortoзьnda,
Aju ujkьdañ ojgonдь,
Arь-veri açьktар көrdi.

„Kандьj uzak ujkь voldь...
Kurlu semis et çiiр“—dedi,
Kovьldu semis mal vedrep,
Kono tьne çorьktadь.

Anca тьпса volgondo,
Arka cerde mal turdъ.
Er karuulъ çok volordo,
Eek çarъьp katkьrdъ.

Eki alakanьп uzandъ,
Eki çьтаçajьп çalandъ.
Kur semizineң talдар,
Kurcaj vazьp çьrdi.

Aju көргөн ak maldар,
Aj-vazь çok curkuraştъ.
Kurkyrede kişteşti,
Kurgьs çaңьs cogьldъ.

Torologon ac aju,
Tonop maldъ toskьrdъ.
Kur semizin talдар çьгур,
Kara kulundъ tudup aldъ.

Kudьci Taпьтрас,—oьgondъ,
Kurdek vazьп көdyridi.
Çaan tavьştъ uksada,
Çalkuиьp oьto uьktaj verdi.

Taңdaktalьp taң attъ.
Tamarlanьp куп ськтъ.
Taпьтрас kudьci oьgondъ,
Tavьланьp arka çaar çorttъ.

Kara kulьп epezi,
Kalkанса kiştep turdъ.
Eki emsegineң sydi agьp,
Erigip maңtap ol çьrdi.

Taпьтрас деп kudьci,
Tizin ьrsaьтp katkьrdъ:
„Өskө tavьş çok volzo,
Kursak mege tavьldъ“—dedi.

Адыңың оозың вира тартыр,
Қалың сьгааларды көгүр сурди.
Қара kuskun uskan сerden,
Қара kulunның сегін тарты.

Taldama semis et tavala,
Тапытрас көну селиди.
Қара алгыга kajnadala,
Қалың тожу ужу салды.

„Кудыцилерди көрер“—дези,
Комсомолдор суньр келди;
Комсомол, Кундylej, ваатар,
Ковьль өгө сортыр иди.

Ајаң волгон аркага,
Ат вазьнда селип келди.
Сыкь малдар сьгаа саьп,
Сьлььр саястаң сасыльр

kaltыр

Қалың ужуда Тапытрас,
Қаршун меңдер турды.
Көзунуң саңың алгалакта,
Комсомолдор седип келди.

— „Кульп еди симекты,
Қолхоз малының кудыци!
Малды биске ваата“—деп,
Мерген сөзин аждасть.

Тапытрась ваатадыр,
Тоскон малды сунгладь.
Қаршу иштиң керегинде,
Қамьк мал астады.

Қалың малдың содын алыр,
Комсомол Кундylejге вердiler,
Саş малды коруларьна,
Мөрөј бiсiк бiсидiler.

Тапътрас кудусини атандыгър,
Қалың колхозсыларга екeldiler.
Қаршuuу воjып шiңzileze,
Қулак ваjдың иuль воlтыгъ.

Çартына сьгър, тапъj-ла,
Çалçьгъдъ kolхозтоң сьгардъ.
Сьндьк каршuuзып vilele
Сьгара kolхозтоң сыrgledi

Қалың çьгаань аралар,
„Қулун semizin çiiр“—деp.
Амъзьган аju өрөкөн,
Асартаньр вазьр kleeti.

Аjaң воlгон çердең көрзө:
Адар мыльгън кольна tudungan,
Аттың оозьп туура tartkan,
Қудуси, кулык мында турган.

Аju өрөкөн көргөн воjыла,
Көңкөгө кьja маңтадъ.
Арт кijninde муlтык уnile,
Кьзыл капъ сасыдъ.

Альп коль иuглаj берди,
Алтар, маңтар воlводъ.
Агъ-вері вагър воlвоj вардъ,
Агаş ортозьна çьгьлдъ.

1934 çьlda.

V. Momoçokov.

MERGENDE ARGA BAR EMEJ.

Қолхозтордън улузъ,
Қолхозьвьсть тьңьдаль;
Қар каjыдъ, çас keldi,
Кьга iшке меңдеjли.

Аттаръвьсть азгар,
Амыр еncy тургузалъ.
Аш çаманън арулар,
Артыгънса веletejli.

Çalkularla tartъзьр,
Çaskъ ишти ваштаjль.
Çаан пландъ вудыргеge,
Çакъшь çылдыга иштеjli.

Кун Вадъш Сивир краjь,
Кундулы съjдъ алган еdi.
Уjатка тузур калваска,
Ударнъj воjьр иштеjli.

Çаан иштерди вудырген учун,
Çаан кайралдъ алган еdik.

Çаман attu воjвос учун,
Çакъшь мергенду иштеjlik,

Оjрот-Хакасс мөрөjlyлер,
Оlordоң кемзи çeңвеgej?
Оjрот колхозсылар куçугенигер,
Иште мергencil арга бар еmej.

Кулак вайга мекелетpej,
Кун тоозьна иштеjli.
Қара товърактъ аңтаралъ,
Қылгалу ашть сасалъ.

Ак çалаңдъ tartарга,
Кустеривис соң воjзьн.
Келер çылда çадарга,
Аргалу çадън ол воjзьн.

Кујум

1934 çы.

KӨKӨӨŞ

Ada өвөкөдөн вери,
Аңканду ашты иштейтенибис;
Ајры кајыңнаң чандар etken,
Андазың салдала сыretenибис.

Çer çakşызың талдар сырғенде,
Çerge терең кирвейтен.
Çerge салған азывьста,
Çetkil çakşы volвојтон.

Аттарвьсть аргьзыр,
Анаң тынаң картьгыр,
Агва сасыр салганда,
Асогот вазыр варатан.

Көк борозь терлегенце,
Көкөөш, өвөгөн иштеп çадатан;
Көкси одылганца иштезде,
Көдыре курсагына çетпейтен.

„Төңеридеги кудајга“ изенип,
Тереңдөдө çерди сырвейтен;
Терлеп шыралар иштезде,
Торсь вашту аш выдетен.

Solok сырерин билбес керегинде,
Solokтор кыра сырвейтен;
Soңdодьр çaskьda иштеп салганда,
Sooko тоңыр өлүр kalатан.

Kyzyle çерди тыртыр kojгондо,
Кыр өлөң вазыр варатан.
Kys өји çедип келгенде,
Көрөг азы çок volотон.

Кыгалу ашты иштепте турза,
Кызына çирге çетпейтен.

Къзы җазыгън җинип җада,
Курмак вајларга иштејтен.

Җутра вајларга иштеп турза,
Җулу тоһь җок волгон;
Асу тери агър-та турза,
Ага-вајлар килеветен.

Көзиниң соғь сьга бергенде,
Көмө вазыр сугур ијетен.
Воро көкшун воло бергенде,
Возогозъна җууктатрајтан.

Көк җалаңды иштеп җуретен,
Көкөөштиң җургуми ондыј волгон.
Җоон тојнду вајга вијлеткен,
Җоктудың җургуми ондыј волгон.
Ада епениң җазы өткөн,
Ајдагъ җок җылар вольды.
Андазың салда таштала берген,
Апың ордъна трактор келген.

ÇANB KÖZÖNDÖR

CARD - ADDRESS

Ivan Edokov.

КЪЗЫ СЕРУНИН КОЗОНЪ.

Beş adar мылтыгъыбыс,
Bezen муңнаң көр емеј.
Burzuj kelze adatan,
Bistiң cery көр емеј.
 Altъ karъş yldyvis,
 Almaz oşkoş kurg емеј.
 Alvатьпың къзы ceryzi,
 Argalu omok vek емеј.
Kara tajga minele,
Kaçulada çeleribis.
Kapitalistar kelgezin,
Kak maңdajga adarъыбыс.
 Çeerenibiske minele,
 Çeribiske çeleribis.
 Çutpa vajlar kelgezin,
 Çitke mojnъn yzeribis.
КЪЗЫ cery volorgo,
Alvатьыбыс тазъгар.
Asар çaman burzujlar,
Ajdarъ çokko çaltanar!..

1927 çы.

KOLXOZCЫLARDЫN KOZOŃ.

(Seremçily kozoŃ).

Komurgaj vazь ne colьk,
Kojon kыjgan volvos-po?
Kolhozтьŋ izi ne ujan,
Kulaktar kirgen volvospo?

Baltьrgan vury ne saarь,
Koron calьn tyşken-be?
Mal özymi ne tutak,
Bajlar kolь tijgen-be?

(Kolhozть тыңдар kozoŃ).

Emdik atka ne kerek?
Eer yjgeni vek kerek.
Өmөlyk çirtka ne kerek?
Bolşevik vaşь oo kerek.

Qaltar atka ne kerek?
Qajьş koloŋ vek kerek.
Kolhoz çirtka ne kerek?
Komunist vaşь oo kerek.

Qoŋьr tajga minerde,
Altьn tygi sьpvaзыn.
Kolhoz çirtтьŋ icinide,
Kulaktar çьдь çok volзыn!

Qara tajдь mingezin,
Qumuş tygi sьpvaзыn.
Komunizma bargaзыn,
Bajlar çьдь çok volзыn.

(Izemcily kozon).

Çalbragь tuşken agaştar,
Kurgap kalar deveger.
Kolxoz çurtь vajlar çok,
Tyrep kalar deveger.

Arkadañ eskөн agaştar,
Cirip kalar deveger.
Artel çurtta vajlar çok,
Aştar kalar deveger.

Byry tuşken agaştar,
Çaj kelgezin byrlener.
Çutpa vajlar çoғьна,
Çurtьвьс bistiñ çaranar!

Arkadañ eskөн agaştar,
Tөzineñ ala korvoloor.
Aсар vajlar çok volzo,
Çyrymivis bistiñ çaranar.

Öjrot-Tura

1934 çьlda.

Ja. M. Caminov.

КЪЗЫЛ СЕРУГЕ БАРАР КОЗОН.

Кара tajдь minerde,
Кажьş koloñ bek volзьп.
Къзыл серуге барарда,
Кажьгьзь çok volзьп!

Сагь tajдь minerde,
Саңтыргазь bek volзьп.
Sovet çurtь kогуурга,
Санаркаазь çok volзьп!

Өлөң ваҗтај өрт кыјзе,
Өсүреelik, нөкөрлөр!
Өскө каанаң җуу келзе,
Җалтанвајлык, ырелер!

Варга өлөңө өрт кыјзе,
Өсүреelik, нөкөрлөр!
Ваҗка каанаң җуу келзе,
Вазьн тозоок, ырелер!

1934 җылда.

TӨZLEJ LE KARMAN BANDITKA KARŞU KOZON

Tөрт өзөкти керijтен,
Tөнөн тајда тujгак җок.
Tөsty Sovet-le җуулаҗкан,
Tөzilejdiң җьдь җок.

Канса өзөкти кериген,
Кара тајда тujгак җок.
Канса җылга җуулаҗкан,
Карман вијдиң җьдь җок.

Kuladъ

1934 җылда.

T. Kudacim.

KULADъ KOMMUNAZъNA MAK KOZON.

Кажьң агаҗка не керек?
Кажра tartar вур керек.
Колхозьвььска не керек?
Канса җузун мал керек.

Җаҗ агаҗка не керек?
Җазьл торко вур керек.

Çaş vojlogъvьska ne kerek?

Çakşь kolhoz çurt kerek.

Sarъ tajdъ minele,

Teң çeleelik, пөкөрлөр!

Sotsializma çольна,

Teң vараальк, yreler!

Kara tajdъ minele,

Teң çeleelik, пөкөрлөр!

Kommunizma çольна,

Teң vараальк, yreler!

Komurgajdъң icine,

Koңьs kirip kalvazьn.

Kolhozьvьstьң icinde,

Koçojьm vajlar çok volzьn!

Baltьrganьң icine,

Baka vadьp, kirvezin.

Kolhoz volgon çurtubьsta,

Kulak vajlar çok volzьn.

Uzun agaş kezele,

Ulap tura edeeli!

Çaş agaştaң kezele,

Çaraş turalar edeli!

Kuladъ

1934 çьl'a.

C. Cynizekov

SOVETTIN İJDEZI.

(Kozon).

Sook temirdi kьzьtkan,

Ak çalvьştьң idezi.

Sotsializma vaştagan,

Sovetterdin ijdezi!

Toñ temirdi kajıltkan,
Domna pecke izyzi.
Ozogь çañдь çok etken,
Oktjabrdьң şyltuuzь.

Sopok ödyk çok bolzo,
Baspas edibis taş çerge.
Sovetteris çok bolzo,
Ojnovos edibis bu çerge.

Maak ödyk çok bolzo,
Baspas edibis bu çolgo.
Bol'şevikter emes ol bolzo,
Ojnovos edibis bu çerge.

Ojgor Stalin çok bolzo,
Opportunistar kajdaң çogolzьn.
Ojgor partiya çok bolzo,
Sotsializmanь kem etsin.

Kara tajьm çok bolzo,
Kanat kajdaң ol bolzьn.
Kommunist partiya çok bolzo,
Kommunizmanь kem vaştazьn.

Öjrot-Tura

1934 çylda.

I. Tantьev.

ÇЫRGAL BICİKTE.

Çanar kьştuң ujazь,
Çaş agaştьң vazьnda.
Çaan-çaştьң çьrgalь,
Çaraş bicik icinde.

Ucar kuştьң ujazь,
Uzun agaş vazьnda.

Канса çонпың сыргалы,
Къзы вичик ичинде.

Колхоз çурттың çазалы,
Çарандра, вичигис!
Коштој отурган валдарды,
Уредетен, вичигис!

Караңујды çарыткан,
Кара соокы, вичигис!
Капитал çуртып сасарга,
Больш волор, вичигис!

Солушман
1934 çылда.

КУУК.

Çаş агаştың видагып,
Çаја вaskan, edil куук.
Çаş өскурум уксын деп,
Çајканьр etken, çараş куук.
Огоş корво видакты,
Еелте вaskan, çараş куук!
Огоş валдар уксын деп,
Ојнор etken, çараş куук!
Çaskь кундер келерде,
Çараş куукти сакьдым.
Çараş козоңын угарга,
Отуруп волвој сакьдым.
Арка çерге едерде,
Çаңыланган упуң çараş,
Ај канадын çаја tudur,
Усир çурген војың çараş,

Солушман
1934 çылда.

REVOLJUTIONNŲJ KOZONDOR.

(Çazap viciġen).

Tereñ suudñ valyġn,
Terip tutkan bis kandyj!
Testejşken vajlardь,
Tersej vaskan bis kandyj!
 Karañuj suudñ valyġn,
 Karmaktar alġan bis kandyj!
 Kardь asar vajlardь,
 Kajra vaskan bis kandyj!

OZOGь BATRAKTARDЫŇ EMDIGI KOZONь.

(Çazap viciġen).

Kara kulun çaş tuşta,
Çoju vazьp çyrgenibis.
Kaapñ çañ ol tuşta,
Katsьladьp çyrgenibis.
 Sary kulun çaş tuşta,
 Çoju vazьp eskөнibis.
 Sovet vaşkaru çok tuşta,
 Çalga tenip eskөнibis.
Kara kulun at çekten,
Minip aьp çelelik.
Kaapñ çañ sasьlġan,
Kolhozko kirip çьrgajьk.
 Sary kulun at çekten,
 Saldaa çekip iştejlik.
 Sovetteribis bekteşken,
 Sanaa otok çyreelik.

LENINGE MAK KOZON.

(Çazap biçigen).

Salam tözin teң kesken,
Maşınanьң kursь emej!
Sovetterdi tözөгөн,
Symely Lenin kyci emej.
Komurgaj tözin teң kesken,
Koldo calgь kursь emej.
Kommunizma vaştagan,
Kajran Leninniң kyci emej.

BICIKSI BOLGONьNA SYGUNGEN KOZON.

(Çazap biçigen).

Қара соокьг biçikke,
Тең уугенelik, пөкөrlөр!
Kommunizma çольна,
Тең вагальк угелер!
Қьзы соокьг biçikti,
Тең vileeli, пөкөrlөр!
Kolhoz çurtтьң çольпса,
Тең вагальк, угелер!

KOMSOMOLDьN KOZONь.

(Çazap biçigen).

Қаьп агаштаң видагь,
Қасталганса сынза tort!
Komsomoldьң қацьпаң,
Аьгьлганса өлзе tort!

Кул'турньј җадьнга,
Мөрөjlөзип вагалык!
Сагы тајды minele,
Салкып кепты җелелик!
Сотсиализма җуртыска,
Соңдор артрај иштейлик!

Адъвьска җегерге,
Авра-сапак ваг емеј.
Ак-јаска учарга,
Аероплан (kuzus) ваг емеј.
Аутобуска отурганъвьс,
Ишмекци класстың җытуузы.
Аутономньј җатканъвьс,
Октјаврдың җытуузы.

Төнөн тајга minele,
Төстөк җерге җелелик!
Төңөш ваьнда от tudup,¹⁾
Тура-тызур көрөөлик!
Җеерен атка minele,
Җергеlezип җелелик!
Телефонды соголо,
Ермектезип алалык!

F. җавираков.

КУЛАКТЫҢ КУРУГАНЪ.

Кулагьнда кутукту,
Кула дејдиң сырлуун!
Кулак тазылып кургаткан,
Коммунист партијаның сумдуун!

1934 җылда.

¹⁾ Elektriceskij җагыткыҗ.

Saqadında saǵlu,
 Saǵ taǵdın syǵlyun!
 Samtar çoktuudı ǵoǵ tartkan,
 Sovet vaşkaruınıń kuctuun!
 Kudaj volǵon kulaktar,
 Kurup kaldı ıǵıǵıçee.
 Kulǵa çyrgen kol-kuctyler,
 Çyrgaar boldı ıǵıǵıçee.

Roza Syryleva ¹⁾.

КЫС BALDARDЫН КОЗОЇ.

Oj adalar, eneler! }
 Ozogıńnyń kaldıǵı. } (eki katar)

Kaanıń çañ tuzunda, }
 Kaldıdar çigen bediger! } (eki katar)

Kaan çañ sacılǵan, }
 Kaldı çirge umzanbar } (eki katar)

Sovetteris toknagan, }
 Sadır çirge sananbarar. } (eki katar)

Kystar visti koǵugan, }
 Kommunist partıjavıs bar emej. } (eki katar)

Baldar visti koǵugan, }
 Başkaruus Sovetivıs bar emej } (eki katar)

Kystar vistiń tudungan, }
 Kızıl maan temdek bar! } (eki katar)

1927 çylda.

¹⁾ Neker Syryleva Karşaj (SPŞ yuǵenerde Roza, dep at ber-gen) karañıǵa ǵskon kys baldardan eñ ozo komsomolgo kirgeni volǵon. Ozogı çañdı çaratpaı unıń ǵoǵ kedyrgen edi.

Roza SPŞ-na yuǵenip vozojlo, semet oǵudań ǵldı, çe onıń kozoı kacasında ǵlvos.

P. Kисьјак.

АЈУ АНДАГАНЪ.

Таңдајлапър таң көгүнди.

Ужкүдаң аңсь ојгондъ.

Алтъ кылу мультыгън,

Ҷазар аҶыктар көрди

Кеден коньсту Ҷеңил өдүгин,

Алган војьнца тырген кийди.

Кедеери турган вѣлик тууга.

Ерте сьгарга мендеди.

Куулгъ одуньн искеери салдъ,

Кызы Ҷалвзын сөјүлтур ијди;

Кууль сөјгөніне саядъ асть,

Васын каянагън сакы берди.

Сөјгөнде сая каянаганса,

Аңсьның санаазь токтовој турдъ.

Алтын тыкты ају көрөгө,

Волсок Ҷырегі согыльп турдъ.

Алтъ кылу мультыгън,

Аңсь кольпа алдъ.

Ајуга туштaza Ҷалтанваска,

Адъм таарыла октор алдъ.

Вѣлик туудың вазьнаң,

Таң Ҷаркынь өңөлөр келди.

Meeske вагър odorloorgo,
Aju  r k n  nd jir turd .
„Sal n-suuga uymalvaska,
Meeste  l n tajzak volor.
 ak  amtandu kursakty  k vi.
S maal ny   urtynda volor“—der.
Aju  ad nna  turur,
Araaj vildirtpezine  s j  vast .
Aga ty  ortoz na  a yktar
k rdi,
A s ga usgazag n vilbedi.
S jg nd  sa  kajnad ,
Me der a s  icir ald .
Alt  k rlu mult g n al r,
Aju a daarga me der turd .
Eki edekti kajra k stan r,
A s  tyrgender vaz r ijdi.
Eki kold n  k  d na
Tyrgen  ederge sanan r ald .
A s ny  vud   erge tijvej,
Azy  kom rgajd  s j vasraj,
Severlenir vaz r ijdi,
Kara teri toolon r keldi.
Alt n tykty aju  r k n.
Aga tar ortoz na  s g r vast ,
Task  meeske  ederge,
Tamaz n k dygur vaz r ijdi.
Bijik k rlar vaz na,
Kun  ark n  sarcad .
Blstin  a s da  ozolop,
Meeske aju  etti.
Kara tamaz n  aja tudur,
Ezine   ytt   inzilep turd .

Қанду тьпына җамап волорьп,
Вугунги кунде оңдоводь.
Җадьктардь аңтарьп,
Курт-коңьсть тере верди.
Сьмалыньң иязьпаң,
Сьп курсакть җуда верди.
Еки тizeзи мукурьлган,
Аңсь кьрга сьгьп келди.
Еки җаактаң акаң тери,
Җерге тузур тамсылај веерди.
Вьсак алтыпаң вазьп көдугур,
Таскы меести җиңзилеј верди.
Ају өрөкөңгө сестирвеске,
Җырек согьзып вазьпыр турдь.
Җердең өзур тургандьј,
Аңсь емеҗтен өңдөјип келди:
Ајудьң кайда җыргенип
таварга,
Еки көзин албай көрди.
Җаап саат волводь,
Җадьк кодорьлган тавьҗ угулдь.
Көдугулуp kelgen аңсьвьс,
Көңкөгө җерге җавьзадь.
Ајудьң вудузур көрвөј турур,
Аңсьпың санаазь карьктандь:
„Ајыьтдагь уј кизим-ле,
Җакшылазьп алзам кайдат“ dedi.
Апса-тыпса волвој турур,
Екинцизин җадьк вьҗьрт etti.
Аңсьпың еки көзи волзо,
Җьтылгань вилдирвеј калдь.
Еттиң соогь җајьлган сооңдо,
Аңсьпың сагьзына киргени:

Ozodo ajtkan çaan ulustың,
Ulger uculu sözi boldы.

„At өlbөskө altып-ва?

Er өlbөskө mөңky-ве?

Atтың сөөgi altaj taldар çadar-ва?

Erдиң сөөgi çer taldар çadar-ва?“

Katu sagыştы sanаныр,

Kатар аңсы өгө өңдөjdi,

Bir өlyдең өзүр çадыр,

Taskы меести ilelep алды.

Агаајынаң көгүр турза,

Altып тыкты ају өгөкөн“,

Alakаныңа сымаалынь сыгалтыр,

Atлон муңпаң çадур отурды,

„Акыг volог тоjдым“ деп,

Ajdar kirezi çok турды,

Adar çerin şindep турза,

„Uraak“ деп ajтрас boldы,

Eki kolып вектер tudur,

Oktu multыгып көdyрди.

Çaагына çава tudur,

Мазызынаң tartkan турды.

Aју өгөкөн oturgan çerine,

Ajдары çok кыjгыгыр сыгылды,

Altып тыкты ају өгөкөнниң,

Et çyregi kezile verdi.

Alakаныңа çuulgan көр сымаалы,

Ajгылыр ojто çангылады.

„Atkan oгың çasrazып“—деп

Аңсының ijdezin maktaalady.

Aју өгөкөнниң сыгылганып,

Аңсы lapтар көгүр алды.

„Атаазына вагыр деzeń,
Адыş мende турвај!“ dedi.

“Алтон муңнаң тындуларды,
Өлүмнең мен ајрыдым.
Өзөктө çаткан пром колхозко,
Çөөзөни мен тартым!”—dedi,

1934 çыlda.

Ојрот-Тура,

BAZALЬKТАРЬ.

	Str.
1. Kire sestiң ordьna	3

I. OKTJABR'DЫN ÇENIZYU.

1. Oktjabr'dьn Çenizyu	9
2. Sovetti kolgo alganь	12
3. Bandittarga karu	14
4. Tořtu çol	14
5. Grazdanskij çuи	18
6. Leninньn çogьna	21
7. Bařsьvьstьn' çogьna	22
8. Bolot—vatьr	26

II. Sovet ojrotтьn 10 çьbь.

1. Ojrotтьn on çьbьna	31
2. Ozogьzь la emdigizi	33
3. Uj ulustьn emdigi çyrymi	34
4. Çaçalif	35
5. Ere Suj	38
6. Utkuul	39
7. Ojrot komсомoldorьnьn on çьbьna	41
8. Komсомolgo kirgenim	44

III Kolhoz çazalь.

1. Brigadir	49
2. Kolhozto çajgь kьn	53
3. Konjux	55
4. Kөгelyř	57

5. Komsomol Kyndylej	59
6. Mergende arga var emej	62
7. Kөкөөш	64

IV. Ҷаһъ козоңдор

1. Къзы серуниң козоңъ	69
2. Колхозсылардың козоңъ	70
3. Къзы серуге вағар козоң	71
4. Төзлеј ле Карман вандитка каршу козоң	72
5. Куладь коммунальна мак козоң	72
6. Советтиң ijдези	73
7. Ҷығал вiсикте	74
8. Куук	75
9. Revoljutsionnyj козоңдор	76
10. Ozogъ ватрактардың емдиги козоңъ	76
11. Leninge мак козоң	77
12. Вiсикси волгопольна сыгунген козоң	77
13. Komsomoldың козоңъ	77
14. Komsomolго мак козоң	78
15. Oгоош valdarga мак козоң	78
16. Kul'tura	79
17. Kulактың кигуғань	80
18. Къс valдардың козоңь	81
Ају аңдағаңь	82

Ответственный редактор—И. Аргоков.

Техредактор—В. Кобяков.

Сдано в производство 22/III-1935 г. Подписано к печати 25/VII-1935 г. Формат 62x94¹/₃₂. Тираж 2000. Бум. л. 2³/₄ Печ. л. 5,5.

Уч. авт. 4,6 Зн. в бум. л. 118720. Индекс. X-н-46.

Изд. № 1266. Заказ № 1064. Новосибирск. Типография № 1 ЗСКИК. Уполкрайлита № А 31 от 14/III-1935 г.

Цена—2 р. 10 коп.

Переплет—40 коп.

2 ^{зак}руб. 50 ^{акса}коп.

110 5 05

НА ОЙРОТСКОМ ЯЗЫКЕ

„Рост советской Ойротии“.

Сборник стихов начинающих писателей
и поэтов советской Ойротии.

ОГИЗ НОВОСИБИРСК 1935